Масса а мехкий пролетареш, вlашaгlххета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьл 1923 шера дехь ◆ ШОЛАРА, 12 декабрь, 1972 шо. ◆ № 1[illegible] ([illegible]). Мах 2 кап.

Хьайбаш леладераш! ЧlогIбе хьайбаш продукци дукхагIа яккхара дукхьа лоаттабу къовсам!

1973 ШЕРА ЯЛАТИ КХЫЙОЛА ЛАЬТТАНЦАРА ЙОАЛА ПРОДУКТАШИ ДУКХАГIА ЯХАР А КИЙЧЪЯР А ДУХЬА ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ ЕРРИГСОЮЗНИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЙОАРЖАЯРАХ БОЛА

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

С О Ц А М

КПСС ЦК-ас, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас соцам бу:

1. Ялати еррига кхыйола юртбоахама культураш дикка дукхагIа яхара кийчъяраш доккхараш тIайийцача а лаьттан леладара дальхье 1973 шера производственни хьокхамаш лакхIар духьа Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаелга вlаштlехьдаккхара тIахьокхаш кхайкара даьча а Краснодарски края колхозхой, совхозий балхлой, механизаторий, специалистий, юрта боахама берригача болхлой инициатива къоабалье.

Къахьегамхой хьал-торо дикка лакхъяра КПСС XXIV съездо хьахаьккха отталь доккхар кхочашдара юртбоахама продукташ дукхагIа яхара чIоагIа хоархIам а бош, къахьегама онсарло лакхъяра, лаьтта леладара культура айяра, лаьттанна химизаци мелиорации яра, техникех пайда дикагIа оцара, Iилманех хьахалаттача опыташ карагIдаьккхараш массе метте юкъехкхаьра, колхознин совхознин производства еррига кхыйола резерваш оарцагIъаккхара ларда тIа 1973 шера ялаташ, коартолаш, баьцадараш, боамби, шекара свекла, даьтта доаха, доакъара, кхы мел йола культураш чIоагIа хьункъаяри дукхагIа чуяри духьа хIара колхозе, совхозе, бригаде, звено, юрталкарча берригача къахьегамхоъта юкъе политически организаторски болх бе, иза болаш социалистически яхь йоаржае езаш союзни республикай Компартей ЦК-аша, парте крайкомаша, обкомаша, окружкомаша, горкомаша, райкома, союзни автономии республикай Министрий Советаша, къахьегамхой депутатий краевой, областной, окружной, районни Советий исполкомаша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Социалистически яхье корттера хила йоза еррига юртбоахама продукташ дукхагIа яхаран пачхьалкхенга йоххараш, дикагIдола производственни хьокхамаш хилийтара тIайийца хьакъа боахама планаш социалистически доккхараш хIара колхозо, совхозо, районо, округе, областо, края, республика тIехххевчалдар духьа лоаттабу хьовсаш.

Социалистически яхь йоаржае еза коллективашка йоаржаяь ла Iеш, звенашта, бригадашта, боахамашта, районашта, областашта, республикашта юкъе а. Каст-каста вIаши проверкаш, итогаш е, хьахилла результаташ дIайовзийтилгеи вIаши ийсъелгех IалаIидо доа.

Ялатии кхы мел йолча культурайи хьункъам лакхбара, уж дукхагIа яхаран пачхьалкхенга йоххарех, хIаьта хьайбаш доагIъарашна Iаланидара, юртбоахама продукташ яхарга дIайода мах лохбара хаккъа боахама планаш а социалистически доккхараш а кхочашдара хаькъера хьокхамаш эгара дукхагIа лаьхдаь йола республикаш, краяш, областаш, къамий округаш, районаш, колхозаш, совхозаш, отделенеш, бригадаш, звенош Ерригсоюзни социалистически яхье котъьнаргаш лоархIаш хилар оттадолда.

2. Лаьтта леладара даькъе результаташ эгара дукхагIа лакхъяр духьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхье котъьнараш тела КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК 350 Ше байракх оттайойла. Царех:

— союзни республикашта совгIата ала — 50 эзар сомагара 150 эзар сомага кхаччалца преми а йолаш 7 Ше байракх;

— автономии республикашта, краяшта, областашта совгIата ала — 25 эзар сомагара 75 эзар сомага кхаччалца преми а йолаш 43 Ше байракх;

— районаштеи къамий округаштеи совгIата ала — 5 эзар сомагара 15 эзар сомага кхаччалца преми а йолаш 300 Ше байракх.

3. Колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхыча боахамашта — Ерригсоюзни социалистически яхье котъьннараштa — тела СССР юрта боахама Министерства а юрта боахамеи заготовкайи болхлойи гIулакхерча наьхеи профсоюза ЦК а 3000 Ше байракхи СССР кхачан промышленноста Министерства а кхIачан промышленноста болхлой профсоюза ЦК а 60 Ше байракхи оттайойла. Ше байракхаш эшна долча боахамашка цу дехьа хилча, СССР юрта боахама Министерствеи СССР кхачан промышленноста Министерствеи белгалъьча условешка хьежжа премеш а яц (автобусаш, санитарни кхыйолеи автомашинаш).

4. Колхозийи совхозийи звеношта, бригадашта, отделенешта — Ерригсоюзни социалистически яхье котъьнIараштa — тела СССР юрта боахама Министерствеи юрта боахамеи заготовкайи болхлойи гIулакхерча наьхеи профсоюза ЦК-ан Сийлен грамота а кхачан промышленноста Министерствеи кхачан промышленноста болхлой профсоюза ЦК-ан Сийлен грамота а оттадра хьакъехьарча предложенойа раьза хила.

Сийлен грамота лойла союзни автономии республикай, крайи, областий юртбоахама органашеи кхачан промышленноста министерстваш моттигерча органашеи, профсоюзни комитеташа яьча решенегIа СССР юрта боахама Министерствеи СССР кхачан промышленноста Министерствеи, юрта боахамеи заготовкайи болхлойи гIулакхерча наьхеи профсоюза ЦК а кхачан промышленноста болхлой профсоюза ЦК а цIерагIа.

5. Хьокхамаш эгара дикагIа кхийтача комсомольско-кагирхой коллективашта тела ВЛКСМ ЦК 6000 вымпел оттайойла.

ВЛКСМ ЦК цIерагIа вымпелаш телийла союзни республикай комсомола крайкомашеи обкомашеи яьча решенегIа.

6. Союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомаштеи обкомаштеи, союзни автономии республикай Министрий Советашта, обл(край) исполкомашта, профсоюзи, комсомольски, юртбоахама органашта тIадуххалда Ерригсоюзни социалистически яхь лелаеш республике, крае, областе хьокхамаш эгара дикагIа хилийтача звеньяй, бригадай, отделенехой коллективашта, лаьтта лелада хьадкамехтераштa моральни а хIаьта иштта республикайски моттигерчен бюджетий ахчан чотах материальни а поощрени оттбола хьалда наькъаш белгалдеэга.

7. Юртбоахама шу чакхдаьккхачул, ялаташ чуйийцал хийцаьнн даьккхачул тIехьагIа йойла Ерригсоюзни социалистически яхьа итогаш.

8. Союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, союзни автономии республикай Министрий Советашта, крайисполкомаштеи облисполкомаштеи, профсоюзни комсомольски органашта мукъа луьба Ерригсоюзни социалистически яхье эгара дикагIа хIамаш карагIдийнна а 1973 шера юртбоахама продуктай лакха хьункъам кхебеча, уж дукхагIа яхаран пачхьалкхенга йоххарах оттаьь планаш тIайийца социалистически доккхараш кхочашдеча къахьегара денал дукхагIа гайта а , бола лаьтта леладу болхлойи хIаьта иштта юртбоахама продукташ шоай ханнахьа дIачуэцилга, хьатIаэзилга, чакхйоахилга Iалаьдь транспортни заготовительни организацей болхлойи СССР орденашеи медалашеи ала хьачутелй.

9. Союзни республикай Компартей ЦК-ан, парте крайкомаш, обкомаш, горкомаш, райкомаш, центральни моттигерчеи газетийи журналийи, телевидене а радиовещане а редакцеш доккхарийла йойха кхаш леладеча къахьегамхой Ерригсоюзни социалистически яхье лопам шерра буйца, хьаькхалатта опыт йоаржае а пропаганда е а.

* * *

КПСС ЦК-ас, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас дIакхайкаду, колхозхоша, совхозий болхлоша, механизатораша, специалисташа, юртахкарча кагирхоша — юрта боахама берригача болхлоша дерригача халкъе социалистически яхье хьинаре дакъа лоацаргдолгахи 1973 шера ялатийи еррига кхыча культурайи хьункъам лакхбеча, дукхагIа чубахьеча, хьайбаш доакъарашца Iелашдеча, пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йоххара оттаь халкъа боахама планаши социалистически доккхараши кхочашдеча дикка толайаш доахаргдолгахи шоай чIоагIа дог тайща хилар.

ТIЕХЬАДУСАРГДАЦ

Совхоза доахаш Iул дебаду шех тха бригада я. Тибе кхи ахача аргIе кхе а дийн дахка деэделча фермашка дIа-хьа тех оаха шинараш. Хамага хьежжа дIа-хьа а лийкъа кхо группа яьй оаха шинарех. Эггара доккхагIдарай группа сога я. Вешта аьлча, юхера са кулгех чакхдоал уж фермашка дIалуча хана. Цудухьа массарел а бехктокхамегIа ба са болх. ДегIа тоаденна, укхацIеяш хила деза дIалу шинараш.

Укх шера оалаегIа тха дIадала дезараш 200 шинар да. Оаха хIаьэзеха а 213 дIадахийтад тхоай совхоза фермашка. Цига дакха доладенна уж.

Дукха ха йоацаш дика хоам хьаьчар аргIе а. ГIалдшар тхо мехка хьайбаш леладераштa юкъе Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцамо. Цо хьинар [illegible] тхо шек доацаш цу йоккхача яхье юкъелаза безам болаш да. Хьайбаш лерттIа Iенгара даьара яшаш йола кийчо яьй оаха. Шортта доакъар Iалашдаьд, помешенеш йIоахъяьй.

600 гаргга хьайба да тха Iенгара дакка дезаш. ГIал ца долийташ, лазарех лоралеш уж леладе торонаш я тха бригада. Сога болх бу Яхиев Хьамих, Хаутиев Хьамих, Буражев Iумар хьинар долаш мах ба.

ДIайха дош ала лов тхоай техниках - осеменаторах Гагиев Ахьмадах а. Довстама не хеташ моллагIа болх бу по тхона, хьайбашта дарба ду, коллективана юкъе кхетама болх бу. Из не социама чулоацам тхона кIоергагIа бовзийтар а, яхье довла тха дегаш айлер а.

Сайга дьалача, из, хьинар кхоаергдац аз балха тIа. Лоадолийтаргдац хьайбашта дийнахьи буси IотIадеттаду дулх.

Д. ДУДУРГОВА.

Назрановски «Назрановский» совхоза Тибе хи тIарча ферма хьайбаш лелаьер.

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДЕРГДА

«1972—1973 шш. Iаи замалаьх хьайбай продукци йоккхалгеи кийчъелгеи алсамдаккхар духьа хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни яхь йоаржаярах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам бийсачул тIехьагIа мо дог гIоаддена, кIаькълар фуд ца довш болх бе безам боагIаш хинкац со цIакха а. Цу тIа белгалъьхача мероприятешка къаьста хьалкох партен правительствах бахача наьха хьал-торо тоаяра цахадденйоаьо елга. Цунца къахьегама толамаш жоп дала кийча я со.

Сай доахаика мадоаггIара гIулакх дергда аз мела, хьога долаш дутаргдац, уж латта моттиг цIенна йIайха хулийтаргья, шьин амиуте а тIехьаргьиц бока бетта. Лоацца аьлча, уж гIил ца дожийташ, царгара хьайовкха шура кIеаиг ца йолийташ Iенгара дахара дерригa а дергда аз. Хьайбаш леладер эгара саготагIа хила хьаа ма да.

Хьайбай продукташ йоахилгеи кийчъелгеи алсамдаккхар духьа йоаржаеча Ерригсоюзни яхье юкъенха кийча я со. ХIара кхоабача Iаттагара [illegible] кило грамм шура яьккхай аз. Хьайбаш леладерий балха тIа лоархIаме да ше лаьрхIар кхоачашдара уйла тIайоахийташ, из дагара ца долаш хилар. Нагахьа саннe дукхагIа балха тIа хуле дикагIа Iуьнал дулу, хьайбашта фу эш хов, дохар-доагIар гу. Шийна хула хало, наха ца лоархIаш болх бойя гелан бошхалургба моллагIчула а.

Д. ДЗЕЙТОВА,

Назрановски района «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене доярка.

БЕХКТОККХАМЕ ДЕКХАР

Хьайбаш Iенгара даьара, царгара дукхагIа продукташ яхарен пачхьалкхенга йоххарех хьахьехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам бахьана кхоачашбера шерре яхь йоаржаяьй республика хьайбаш леладерашa.

Цар 11 бетта баьча белха итогаш яьй. СССР-а 50 шу дуза юбилей сиьра къахьегама вахте эттача дукхача боахамий фермеш пачхьалкхенга дулх, шура, фуьи, тха доххара укх шера тоаш тIайийца доккхараш хинал хьалха кхоачашдаь хабарах рапорт тел Даьхенга.

1 декабрь тIакхоччаш хьайбай продукташ яхарен пачхьалкхенга йоххарех планаш задане хинал хьаьнд кхоачашьяь Ведана, Ножай-Юрта, Советски, Шелковской районаша.

Дезача кIейна [illegible]аш дика толамаш даьхад Наурски, Гудермеса, МагIалбика районий хьайбаш леладерашa а.

Эггара хьалагIа, бехктокхамегIа дар лиеса хьайбаш леладерий не лезаш. ГIал ца долийташ, [illegible] йоаккхаш йола шура кIеж ца йолийташ, доахан [illegible] къастийташ Iенгара дика доаа уж. Хоаш [illegible], дукхача боахамашца кхоачашдалац доакъараш Iалашдудаьнадац. Цудухьа еррига торонаш белгагIа пайда ийбо беза.

Пачхьалкхен доккхараш дикарош тIадисад Грозненски, Сунженски, Шаьла районий боахамашта.

Ийслагlва ноттлотгa [illegible] шу планаш тIайийца доккхараш кхоачашдарца чакхдоаккхар республика хьайбаш леладерий сийлен декхар да.

1 ДЕКАБРЬ ТIАКХОАЧАШ ПАЧХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА 1972 ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(план проценташ[illegible])

	хьайбеш	шура	фуьи	[illegible]
Ачхой-Мартана	84	64	100,1	1[illegible]
Ведана	143	—	145	143
Грозненски	73	75	[illegible]	126
Гудермеса	96	94	134	110
МагIалбика	91	78	140	104
Надтеречни	75	80	115	101
Назрана	74	78	120	112
Наурски	94	95	104	98,0
Ножай-Юрта	101	—	104	113
Советски	110	—	179	161
Сунженски	69	73	75	96
Урус-Мартана	96	86	89	1[illegible]
Шаьла	84	81	96	136
Шелковской	107	108,5	124	110
Грозна гIолла	1[illegible]	56	—	—
Республика гIолла	9[illegible]	90	9[illegible]	1[illegible]

КУРАЛ Е ЙИШ ЙОЛАШ БА

Укх деношка Шелковской района Меньшиске цIерагIча колхозе шурий-товарни ферме доарка да хилар.

Хьайбаш леладерий цIей дездарна цхьана цига бийцар «1972—1973 шш. Iан замалаьх хьайбай продукци йоаккхилгеи кийчъелгеи алсамдаккхар духьа хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни яхь йоаржаярах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам. Цу йоаккхача яхье юкъе а болхаш дIахо йодача хана еррига торонаш оарцагIъаьна къахьега вaIеда цар колхоза хьайбаш леладераша.

ХIану царна дагадоалар пачхьалкхенга наьмогга дукхагIа ярах, шура, фуьи доалаьга да. Из дулургда царна, нагахьа санна Iан замалаьх хьайбашта дерттIа Iунал дойя. Цудухьа шерра резерваш гуча а йоалаш царга бизагIа пайда [illegible] вIаштIехьдаккхад.

Шу доладуш 800 тонн шура чуэцаш хок 650 тонн пачхьалкхенга йоххеи доккхар тIайийцадар церашкахьа. Ерригсоюзни яхье болхаш иошта керда доккхар тIайийцадар: 890 тонн шура яккха хок 670 тонн пачхьалкхенга йоххеи. Духьала итт бетта сийлай 664 тонн шура.

Шера планови заданех Даьлга 361 тонн дулх дIадала дезаш бар колхоза хьайбаш леладераш. Цхьабакъда, СССР хьаьн 50 шу дузача юбилейна сийлена котъбахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь хьинар ца пленаш къахьегача цар дикка толамаш доах. Из хьахъоал цар хьегехье пачхьалкхенга 500,2 тонн хьакхайи бежанеи дулх дехка дадара.

Шоаш кхоабеча доакхантара шура яккхара шера бола планови заданеш кхоачашъеь а баьнна тIелоагIIечча шера хьалхарче моттига чотах къахьегаш ба доаркаш Вайрамова Чита, Пересыхина Марии, Баширова Хадишат, Исмаилова Хава.

Дика толамаш доах колхоза мел тIара салхазераш леладерашo а. Пачхьалкхенга 377 эзар фуь а доххаш планови задане дикка тIехьадоаьчаьй цар.

У. ВЛАДИМИРОВ.

1972-1973 ШЕРИЙ IАН ЗАМАЛАХЬ ШУРА ДУКХАГIА ЯККХАРАИ КИЙЧЪЯРАИ КИЕВСКИ ОБЛАСТА ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦКИ РАЙОНА «XV ЛЕТ ОКТЯБРЯ» СОВХОЗА КОМСОМОЛЬСКО-КАГИРХОЙ ФЕРМА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Оаха, комсомольско - кагирхой коллектива членаша, вай мехкарча берригача къахьегамхоша а санна, дог тIара къоабалбу юрта боахама корттерча доакъоех вай — хьайбай боахам дIахо айбара, советски наьха материальни хьалторо тоаяра тIеберзабаь «1972—1973 шш. Iан замалаьх хьайбай продукташ дукхагIа яхари кийчъяри духьа хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра къахьехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС Соцам.

33 сагах, цу даькъе ВЛКСМ членаш болча 22 сагах латтача тха коллектив, «Пятилеткаи — къонабарий хьинаре къахьегам, говзал, кердалараш» яхаш дешa а йолаш йоаеннача социалистически яхье дакъа а лоацаш. Соаккa хIара Iаттагара 4553 килограмм шура ьккхар тIайийцача доккхарегIа яккха лаьрхIа хинначa 4200 килограммина меттел. Укх шера 10 бетта юкъера лаьрхIача 4230 килограмм яьккхай шера доккхарегIа 4600 килограмм яккха лаьрхIача метте, еррига яьккха шура 26200 центнерага дIакхаьчай.

Iан замалаьх хьайбай продукташ дукхагIа яхари кийчъяри духьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а даха, тхоай торонаш лархIа а лаьрхIа, оаха, «XV лет Октября» яхача совхоза комсомольско-кагирхой коллективах членаша, керда, доккхагIдола социалистически доккхараш тIаэцад: 1972—1973 шш. доахан чуссналаь боаккхача 6 бетта 23325 центнер, е соаьхе цу ханнахьа яьккхачул 2483 центнер дукхагIа шура яккха. Цу юкъа хIара Iаттагара йоаккха шура 147 килограмм дукхагIа е хилийта, 4655 килограммага дIакхоачаергья оаха.

1973 шера еррига ферме юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 4600 килограмм шура яккха хош лу оаха, хIаьта хьалхалаттаче доаркаша, комсомолкаша Мардело Марияси Батюра Галинаси — хIара кхоабача Iаттагара 6 эзари 5,5 эзари килограмм. Продукци яккхарга дIайода мах 7 процент лохбергба оаха. Ханданза къоаеш лоаттабергба шура дикагIа хилийтар духьа. ХIара 100 Iетта тIехьа 100 Iаса къалкхедерган, цхьаккха тIера ца хоалийташ Iаьсий шоай метта лоаттадеги IаласIдергда.

ХIанз денеи байсанеи юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 9,6 килограмм шура йоаккх., декабре, январе, феврале 11,5 килограммага дIакхоачаергья оаха из — соаьха Iан бетташка яьккхачул 1,2 килограмм дукхагIа.

Ферме хьайбай продукци дукхагIа йоахнага Iан кийчо ийса яра, хьайбашта дерттIа Iунал дарна дика кхабарен. доакъарех бизза пайда эзара наькъаш Iаласдергда оаха. Доакъарашта дрожжевани яра чотах Iан замалаьх кхы тIа а 110 центнер доакъара единица йоаккхаргья, гIожа доакъараш Iаиарца кIаьлдара чотах 92 центнер доакъара единица кхеергья оаха, хIаьта цо торо лургья кхы тIа а 155 центнер шура яккха.

Хьайбаш даккара дика кийчдергда оаха, доахан бетта доаггIача тайпара деттилга вIаштIехьдоаккхаргда. Аьхха из бахьан долаш ферме 1973 шера хьалхарча квартале тIакхетаргья дIададача шера цу хана хинначул 154 центнер дукхагIа шура.

Шоай зооветеринарни знанеш хьайбаш кхабара, Iунал дара, леладара корттера деша Iомадеча кружокe лакхъю комсомольско-кагирхой коллектива берригаш членаша, шоай профессиональни говзал эргейоахаш тоаю.

Тхо, коммунистически къахьегама ферма хьайбаш леладу къона къахьегамхой, ССР Союз хьаьн 50 шу дизара накъадолхай, деррига тхоай низаш, знанеш, хьинар дIаьала, тIайийна доккхараш толаме кхоачашдар духьа болза хIама де лаьрхIа ха. Комсомольцаш, кагирхой, мехка шурий фермашкара берригa къахьегамхой тIакхех оаха Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъебаккхара а вай Даьхен къахьегамхой Iалашбар духьа шура дукхагIа яккхара шоай тарлуш мел дола хIама хера а.

Социалистически доккхараш дийца а дийца тIайийнад ферма комсомольско - кагирхой коллектива собрано.

Укх юбилейни шера республика хьайбаш леладераштa юкъе хьаьхача яхье хьинаре дакъа а лоацаш къахьегача Урус-Мартана района Мичурина цIерагIча совхоза хьайбаш леладераштa дика гIулакхаш карагIдуя.

Хьайбай продукташ дукхагIа лахара ук шерa дIадала доагIара тIехьа лоаттабеча къонакхе хана толаш бахьихаб совхоза кхоалагIча отделене № 3 йолча ферма доаркаша. ДIабахача итт бетта тIехьхоачашдаь цар шура лахара лаьрхIа тIайийца социалистически доккхараш. Шоай социалистически хьехамаш толаш хьаьха латт Ленина ца орден Къахьегама ЦIечa Байракха ордено долча доарка Алуева Iалаит. Цо хIокхле шура [illegible] шера план хIаьнхаикхочашъяьй.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аттехьа) ферме хьалха латта доаркаш З. Зурабова, С. Муцалова, В. Виснова, Б. Хадиева, С. Шамиева, Г. Гамзаева, Р. Магомедова, А. Махарова.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Мишта кхоачашду социалистически декхараш

ЯХЬ ЛЕЛАЕРИЙ МУГIАРАШ ШЕРЛУ

«Социалистически яхь вIашт-тIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК Соцам арабьиначул тIехьагIа хIара партийни организаце а гIулакх мишта латт хьожжш хIаджамболаш тоьхкам бир оаха. Цига тучанбьлар дукхача партийни организацешка социалистически яхьа цхьайола формаш: хIаране къьнст - къьнстан коллектившна планаш тIаийелга, тайп-тайпарча профессеех нтара гоанагIбараш белгалбахаре конкурсаш елга, шоай балха юкъедоаладаь ца хилар. Иштта, кIезига пайда ийбора моральни стимулех, леттIа йоаржаяшар хьалха латта опыт, кхоачамболаш пропаганда яьр Iилман-технически экономически знанешта. Цу деррига тоьхкам бац оахь лаьрхIар социалистически яхьанара бола боахабе кулгалхой, специалистий белгIоакам айбе. Цу хьакъехьа доаладе дукхагIа хьадеха дьлар партийни организацешкара. Уж дехкарийза бир из болх вIашт-тIехьболаккхача коммунистий авангардни лорхIам лакхбаш яхь лелорра профсоюзашек комсомолаш бола балха дикагIа кулгалло. Хоаха латтача коллективай бола опытек яхь лелорий пайдаеча инициативайец шоргIа пропаганда е дьлар.

КъахьегамхоI творчески гIуллакхаш дегIаккхуадара дика вIашаю карагIдукар районии газетан моттигарча радионеи. Дукха дир райоче социалистически декхараш кийчдареи тIанйдареи практика тоаяра. Вайна ма хаьра, цар ларде кица эза планови заданеш, хIаране шийна тIаэле декхарийна къайьегамхой предложенеши, кIеьта мишта производства осерйаш.

Яхь вIаштIехьаккхара гIулакх вргадаьккха тоадаро района дукхача коллективай производственни а общественни а вахаре пайдане хувцамаш хьахийтар.

Хьамаргба вай районии хьун боахам. Хьалха тIехьиюсачарна юкъе яр цуи коллектив. ТIаккха цига хьдда директор цоа А. С. Лулуев тIаесначул тIехьагIа коллектива гIулаккхаш бакъагIча овгIоигаьа дийнар. Партийни, профсоюзий, комсомольски организацей инициативе шерра дегIа а йоалаеш тIагIертта производства эффективности къахьегама оесарлеи лакхъе йолаелар керда кулгалхо. ХIаьта эггара лоарIамегIа дар укхаза социалистически яхь лоадача декхараша дIадеххача тайпара вIаштIехььяккхе дар. Цо тоаш хилийтар къахьегама оесарле лакхъе, хIаьта кулга дз Iадь кхоачашьеча, къайьегамхоша кхетам лаче, цар дисциплина лIоагIъеча дика хувцамаш де. Иштта тIехьиюсачарна юкъера хьа а яьина укх тIехьиярча шин шера хьалха латтачарца а цар коллектив. 1971 шера итогех РСФСР хьун боахама министерсти профсоюза ЦК-ац карара кара тела ЦIе байракх кьаккар цар. Укх карарча шера а из байракх шоаццара дIа ца хеца лата бь ух.

Цу лескхе карагIдаьнарех дукхаш ца хьолйича илан Цунцаев Нухид верте латтд Махкетински лесничества участок. Совсий РСФСР хьалхара моттиг йлккхай цар. Ший декхарех дика ца

лелашц а дистанцийчеш партийни цеха коллектив а.

Къахьегамхоша юкъе социалистически яхь вIаштIехььяккхари цуд къйсд лостам телар и дукха ду райзаготконтора дирекци парт-тийни организаце. Цу коллектив ю 1972 шерара бIанти юбилейни социалистически декхараш итт бетта кхоачашдаьд. ДIадахача шерей укх шерей Нохч - ГIалгIай райпрофсоюза карара кара тела ЦIе байракх лелаеш хьабоагIа уж.

Грозненски шорйии объединене гIоала союзан республикай сийна яьрдача социалистически яхье хьалхара моттиг яккхараш дани лелае Белорусски ССР байракх ейнай тха филиала коллектива.

Яхье кьилача коллективашта хьалхатика хоадамболлаш дола декхараш оттадаьд. Иштта, района юрта бархама къахьегамхой къоесам лоаттабеи ба продукци дикагIа хилийтара, цунга дIадедар кIеадара, кхаьика кхеоча ерригача культурай хьуввьам лакIбараи хьайбай продуктивность ийра, колхозий материально-технически база чIоагIъина.

ДIаяхача аьхки чIоагIа йовьал лаьттавле а тха юрта боахаме къахьегамхоша шоай яха дIакхоачир дир Октябрьски революце 55 шу дизари СССР-и Нохч-ГIалгIайче автономии хьаь 50 шу дизараи доагIача тайпара некъ дахара. Пятилетка шоллагIча шера дулх доахара райойе тIайни социалистически декхарах хIаьа 188 процент, тха доахаре 140 процент, фуаш доахара 145 процент тIехкхоачашдаьд. ПланагIа лаьрхIа йоашаше а 200 тонн шура елнай. Тхьаьна дохка дезар 150 тонн долча 300 тонн долхьяргда. Хьайбаш Iаигара дIадара 85 процент гIожен 110 процент мошен доакъер Iадашдаьд.

Района боахамий коллективашна хIанз шоай хьинар тIадоагIача шера кхебергболча хьувгьама дика ларй йоалара, хьайбаш дика Iаигара дахара, керда юртбоахама шу дикача кийчийа дIаболаьдара тIадахийтад.

Юртбоахама производство дегIайоалаеча укх тIехьарча шераша дика аьтту баьинаб Орджоникидзе цIерагIча колхоза (председатель А. А. Хусейнов, парткома секретарь С. Д. Сулейманов). Укх шера кхиь шийтали итогех КПСС райкома райисполкома карара хара тела ЦIе байракх шоашкара дIа ца хецаш хьаIоагIа цар коллектив. Цу тайпана лакха толамаш дака аьтту баьинаб Карла Маркса цIерагIча, Кирова цIерагIча колхозий а.

Района цхьацхьа боахам а предприяти а из юбилейни декхараш кхоачаш ца лаш. ТIаьеIIа къахьегача а дика толамаш доьлача а коллективашта юкъе къаьетта белгалбаьлларий цIераш яха лов оона. Царех ю Ленина цIерагIча колхоза коммунист, бешаIу Аваев Сайди, XXII партсъезда цIерагIча колхоза звеньевой Зелимханова Натаща, Орджоникидзе цIерагIча колхоза жаIу Ахьядов Або, Кирова цIерагIча колхоза Iаьвкй лелад ер Талаева Майдан, дукха кхыбараш.

Социалистически яхь вIаштIаьйаккхилга тоадара районии партийни организаце боагIаш бола гIаьвьцам доаттабу юкхьанцарча партийни организацей балха. Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга масхора - шоалгIанагIа балха дукхача формаех цар пайда эшарбола гIулакх Iадаш гIерт. Цу даькъе профсоюзий, комсомольски организацешна бу болх тоабаьб. Цу деррагIе йиш яьлийтар района юкхьанцарча партийни организацешна, предприятешна, учреждешна социалистически декхараш оттадешв тIэзаши, социалистически яхьа итогаш ши хьалха ийслуш хинца формализм балха юкъера дIаяккха. ХIаьта массанахьа хIара кварталегIа ю балха итогаш. Яхье котбаьккхараш довставеш а соцгIаташ луш а белгалбоах. Из гIулакх дика латт лесхоза, райзаготконтора, Орджоникидзе, Карла Маркса цIерагIча колхозий, «Сельхозтехника» районии объединене партийни организацешна.

ХIанз 1973 шера лаьрхIа социалистически декхараш тIаьаш ба тха къахьегамхой. Из даш цIьахха а цIаьхха а тхоай балха кхоачамашкех резервашкех хьовж, хIара коллективо тIайийна декхараш тIагIертта кхьайдайтача мара кхоачашдулургдоацаш доккхий хиийта гIерт. Мехка хьалха латтача коллективашна сацна пятилетка дикь шера кхоачашъяра тIадерзадаь да тха къахьегама коллективашна тIайиду декхараш.

1973 шера оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхараш доккхий дале а уж района къахьегамхоша кхоачашдергхилерх дог тийша да тхо. Из цIена кердIдаргдоагаш ховргда укх пятилетка шин шера цар даьчунга хьажача. Пхе шера 3430 тонн дулх доахаа дезар района юрта боахама къахьегамхой, хIаьта шин шера даьнар 1650 тонн ха, тха пхе шера 109 тонн дохка дезача хIанзале 103 тонн дехкад, фуаш план 1.500 эзар йолча 730 эзар дехкад, тхьайна планагIа 950 тонн дехка деза, хIаьта укх шера 580 тонн дехка доргда. Колхозий доходаш укх пятилеткех 9,5 миллионе сомаге дIаккхача езаш я. ХIаьта ер шоллагIа шу чакхдоллаш карие хьакургдолаш дир 4,8 эзар сом да. Цок ховргда района къахьегамхой КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъера шоай беррига ницI хьинари айдаь къахьегаш болга.

Района социалистически яхь вIаштIехьаккхарах районии партийни организаце цунна бовгIаш бола лостам телаш хулгалдарах дувлаш белгалдаьккхаза дархаш цу балха хIанз а дIхаадола кхоачамбоанараш хилар. Социалистически яхь КПСС ЦК сонамо дIа ма дехара вIаштIехь це йоаккхаш цу гIулакха мах на бешк йола партийни организацеш районе дукха ене а йолаш я. Царех я цоручастка, XXII партсъезде цIерагIча колхоза партийни организацеш.

Социалистически яхь лелора боарж жбы болаш кхы а лаккхагIча боараш тIа боаккхаш лерббр цаи бертгера декхар лерй района партийни организаце.

А. ХАКИНОВ,
КПСС Ведански райкома секретарь.

Нагиль сег корлоагIертеш Грозненски Мегадастара завода Пантелеева Ольга [illegible] ца боаьш. Балха тIа [illegible] дика [illegible] дахьраш [illegible] пр ей. Цхьаккха [illegible] бовкон пр а хецаш хIара [illegible] норийш 120—128 процент [illegible] ю. Цудукье [illegible] [illegible] коммунистически къахьегама ударник тха [illegible] цIа елар куга.

СУРТА ТIА: [illegible] Пантелеева.

[illegible] ГЛИЕВА [illegible]

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» АРГIАНАРА НОМЕР

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома [illegible] агитаци отдела «Агитатора блокнота» 23 номер [illegible] СССР-а Нохч-ГIалгIайчен автономена 50 шу [illegible] Iилман - практически [illegible] [illegible]

[illegible] очерна пайда эза мегаргдолаш материалаш а номер тIа. Церна юкъе а — «Из вай а дIей да»

(СССР [illegible] 50 шу [illegible]) [illegible] «Энергетика [illegible]» «Грозэнерго» районни энергетически управлени [illegible] [illegible] «1973—1975 [illegible]» кхь хьайбаш леладераште юкъе социалистически яхь йоаржарах» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам [illegible] «Верт-ийвоагIоша дIабоергда вай хьайбоашка Iа дакхийтара гIулакхе яха КПСС обкома юртболама отделе заведующе заместитела Н. Плиекона статья 2 [illegible]

яна.

[illegible] тIа [illegible] КПСС обкома административни органаш отдела инструктора Т. [illegible] статья а.

«Атеистически [illegible]» [illegible] а «Атеистически балха координаци яра Совет» цха КПСС Грозненски горкома лектора А. Кламовай статья.

Агитатораштен политинформатораштен пайдане хургья Нохч-ГIалгIайчене технически прогресс IегIаярех йола цифрайх фактыш.

«СЕРДАЛО»
2-гIа агIо. 12 декабрь, 1972 шу.

Дезача совгIата

жоп луш

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ЧОТА

[illegible] гIат [illegible] Грозненски химически комбината Шевляков Иван Давыдовича кулгалдеча полиэтилен арадаккхача производства химикоша. Цу дезача денощта свойкица иккъаьхара тIайна дикна социалистически декхараш дукха тIехкхоачаш а деш товарни продукци арахецара шера план 29-ча ноябре кхоачашьйй цар. Ер шу чакхдаллалехьа планагIа лаьрхIачул совгIа арахецаргда эзар совгIа тонн полиэтилен. Заданел совгIа 10 процент лакхбаьб рентабельность йоарам, Арахецар тIехдика мара доацаш полиэтилен планагIа лаьрхIа [illegible] дукхагIа арахецаьд.

Уж толамаш доалача къаьстта дика къахьийгад Козлов Юрий Павлович, [illegible], Зайнди Хусенович, [illegible] ревнича кулгалдеча кхаь цеха коллективо: 26-ча ноябре цара пятилетка кхоалгIа шера чота къахьегаш я уж.

А. РОМАНОВА.
тха штатах бола корр.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

СССР хьалхача дакIа дог гIоьдоалача хьахьегама толамашца никъайоагIа «Чечингкерхострой» объединене Шелковской дIа-яча лелача механизированни колонна № 2 йолча цеха коллектив. Ер шу доладача дени по арахийцад 5 миллионна 782,8 эзара етта кирпиш, из дуд планагIа лаьрхIачул 632,8 эзар кирпичаш дукхагIа.

КарагIдаьначох кхоачам а ца бош, кхы а оахй хьинар айдаь керда къахьегама толамаш дошкаш ба укх дешоеша цеха болхлой.

В. УМАНЦЕВ.

Декхараш кхоачашдаьд

Пятилетка шоллагIча шера цIаккха ца хиннача тайпара хьинар айдаеш къахьегаш я Грозненски маькха комбината коллектив. Цунга хьежжа дика да цуй производственни къонахаш а. Товарни продукци арахецарех цуна реализаци ареи 11 бетта план хьалха дукха хьалха кхоачашьйй цо. Юбилейни сийна тIайийача социалистически декхарела лаьрхIа хиначул дукхагIа хIанзалехьа реализаци яьй 160 эзар сома маькхорча маькха-булочни изделешта. Къахьегама овсарле лакхъярах арахеча товарни продукци 370 эзар сома маькха дукхагIа хиннай.

Арахеча продукци дикагIа хилийтара, бедал, доагор, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоара тIехьа а нахадлаш къахьега лоаттабу комбината болхлоша. Цу даькъе дукха керда технически технологи производствона юкъехьхьаьй. Из бахьан долаш кхоаь хьоар 57 тонн я.

Хьинаре къахьегарца белгальйлла и А. С. Сороченко керте латтача цеха коллектив.

А. ТАРАКАНОВ,
Грозненски маькха комбината плановни отдела начальник.

Хьинар айдаь

Ноайьост Сапронов директор волча Грозненски автотранспортни предприятешта коллективо 11 бетта план 5 де хьалха кхоачашйир.

СССР хилар 50 шу [illegible] предприятешта коллективашта юкъе [illegible] социалистически яхье хьалха [illegible] Тоса [illegible] № 2 йолча автоколонна. 25 [illegible] цу [illegible] чотах къахьегаш.

Царех ба [illegible] [illegible], Крылов, Петрушин [illegible].

Ер шу [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ДИКА КЪАХЬЕ

СССР а Нохч-ГIалгIайче [illegible] 50 шу [illegible] [illegible] [illegible]

Абадиева Лиза. Укх шера цхьа [illegible] дIадайтача [illegible] [illegible] цу дуьллаш бовх барах цу мийдар тIара 90 чуера 260 центнер елнаб.

М. КАРАЕВ.

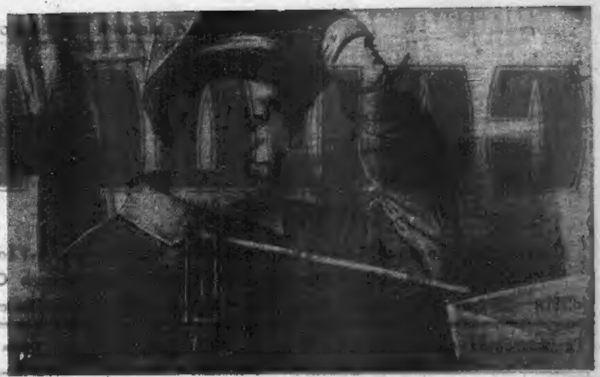

Дезача юбилейна сийна тIайийна хьина доккхий социалистически [illegible] хьайбаш [illegible] [illegible] треста аьшкбетона завода коллективо. Товарни продукци арахецарех цуна реализаци ареи 11 бетта план 28-ча ноябре кхоачашьйй цо. Планал совгIа республикерча гIишлошъераша дIа [illegible] [illegible] совгIа совгIа [illegible] продукци.

Новхьостаьта хьоккхам телаш хьинаре къахьег цига формовщица Бичаев [illegible], [illegible] Хуков Дмитре, электросварщица Хайдаев Салаудина, кхыбараш. [illegible]

СУРТА ТIА: бола [illegible] электросварщица С. Хайдаев.

[illegible]

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ДУКХАГIА ЯХАРА

Дукха ха ц[illegible]. «1972 — 1973 шш. Iаьн заманахь хьайбай продукци йоаккхилгеи цIаьхилгеи алсамдаккхар дулье хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржарах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам кепатеха арабаьхна. Цу лоархIамеча документо къаьста хьахьокх партен правительствен бахача маьха хьал-торо тоаяра, юрта боахам, къаьетта хьайбай боахам, дIахо дегIабоалабара ишалдаш йоаххо ела. Цудухьа района хьайбаш леладераша дег тIара къобалбу из соцам, цу тIа белгалъяхха мероприятеш кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржесь къахьега болабенна, хьайбаш лелдераш. ХIаьа шерна хьалхашка латт бехктокхаме декхараш: гIал ца дол[illegible], юкъера ца къастийташ, хьайбашкий шура хIенаг ца йолийташ хьайбаш Iаьжара дахар.

Укх шера кхоачамхилал доакъараш [illegible] района боахамашта эра тIаьала баьцаш а доакъара дIайийна кулятураш а хайра хьа ца хиларах. Из бахьан долаш хьайбай продуктивность дикха лохьеннай. Цхьабакьда, совхкача шерца цийсдича укх шера итт беттан ах беттан 1306 центнер дулх, 1187 эзар фуь, 46 тонна тха дукхагIа дехкая районе боахамаша пачхалкхенга. ДикагIа толамаш даьхад «Ермоловский», «Загорский», «Атагинский» совхозаша. Шера ланаш кхоачашъяь йоала йоалх уж. Цхьадолча боахамаша хьайбаш дукхагIа диинад. 1 ноябрь тIакхоачаш баьча тоххаме хьа ма хьоккхара, боахамий фермашка 443 баьшаи 2724 устагIех тIахийттаб.

Халахете а цу лоадам боаьча толамашта лелла гаттара дукха кхоачамыбоацараш да. Уж ниьсделара баьвкаш тайп-тайпара да. Дахнаш доле доахан дукхагIа дилийтара гIулакха эсала лел дукхагIаола боахамаша. Цудукхьа шура аккхарен пачхалкхенга йохкареи план кхоачашъяц цар. Доахангара йоаккхаш йола шура тIехь-тIехьагIа кIезигдуй боагIа, хьайбаш Iаигара дахара торонех кIезага. Пайда ю, мерле резерваш гучайдаш Итт беттан ах беттан пачхалкхенга шура йохкара план 72 процент мара кхоачашъяьля района боахамаша. Совхкарчул 1800 тонн кIезагIа а йоаккхаш ехкай шура укх шера. ХIара кхоабача Iаттагара боахка йоаккхаш хиначул 188 килограмм кIезагIа йоаккх шура укх шера. Дукхьал итт бетта хIара кхоабача Iаттагара хьайракхаш шура 349 килограмм кIезагIьяийтай № 2 йолча баьвдаврий - шурий совхозе, хIаьта «Горячеисточненский» совхозе — 254 килограмм, «Ермоловский» совхозе — 209 килограмм, «Грозненский шурий» совхозе — 186 килограмм, № 1 йолча шурий совхозе 175 килограмм.

Дукх доккхара гIулакхаш а кхи дикагIа лелий районе. Ленина цIерагIча колхозо 35 процент, № 2 йолча баьвдаврий - шурий совхозо 36 процент, «Грозненский шурий» совхозо 58 процент, № 1 йолча шурий совхозо 59 процент, «Атагинский» совхозо 60 процент, «Горячеисточненский» совхозо 67 процент мара кхоачашъьян пачхалкхенга дулх доахара планови заданеш. Этта хьал мишта хьача, чагахь сацна дулх доахара шера план кхоачашьолой а шура йохкара план кхоачашьяургIаьдцаш да. Вахча тахкина хьа ма хьоккхара, «Грозненский шурий» совхозо 1350 тонн, № 1 йолча шурий совхозо 650 тонн, «Горячеисточненский» совхозо 780 тонн, «Загорский» совхозо 550 тонн, № 2 йолча баьвдаврий-шурий совхозо 370 тонн, Ленина цIерагIча колхозо 200 тонн шура доахкара дIа ца кхачийтар. Уж доьна болаш да гIулакх.

Иштта хьал юкъадоалаш а летташ доле доахан дукхагIа хилийтара хайра хIана хан района боахамашка. Дукхача кулгалхой, специалисташ пайдана лоайдарш а дии дулха дIачутеш леттаиш дола доахан, кхы а массех шера уж лайлаха доллаше а. Ноябрь тIаккхоачаш хала боагIачул 1171 етт кIезигагIа бяь боахамашка: «Грозненский шурий» совхозе—163 етт, 1 Мая цIерагIча колхозе—136 етт, № 2 йолча баьвдаврий - шурий совхозе — 80 етт, № 1 йолча шурий совхозе — [illegible] етт, «Советская Россия» совхозе — 58 етт. Шоай

боахамашка итта бьал яттадоаллаше а укх шера дукхьал итт беттa 2405 етт (деррагIех 16,3 процент) пайдана боацарг а баь дулха дIачубеннаб. Къаьстта а дукха дукха доахан дIачутеш: «Юбилейный» совхозо — 52 етт (е дерригача доахаьах 20 процент), «Грозненский шурий» совхозо — 647 етт (е 18 процент), № 1 йолча шурий совхозо — 265 етт (е 14,0 процент), «Горячеисточненский» совхозо — 141 етт (е 14 процент).

Пайменой болх а тоалуш бац района боахамашка. Специалисташа кIезига йоахко ю цунна. Итт бетта 13634 етти шинара бугIе дикгад а искусственни осеменени яьй, цу даькъе 2346 шинар а дендий. СоахкарчIул 1223 кIезагагIа худ из, цу даькъе 1012 шинар а долаш. БугIе дига ха йолаш шинараш дах ела тарлу боахамий кулгалхоша, специалисташа. Из бакьдаш Дукхьал цхьан «Грозненский шурий» совхозе 1970 шера да юктера дозал 250 килограмм йола 875 шинар яз. Цхьабакьда, совхоза лертерча зоотехника уж хинняхье бугIе дугаяъертIа вIаштIехьдаьккхадац. Цу тайпара шинараш кхьча боахамашка а да: № 1 йолча шурий совхозе — 550 шинар, «Горячеисточенский» совхозе — 270 шинар, № 2 йолча баьвдаврий-шурий совхозе 280 шинар, «Юбилейный» совхозе — 80 шинар, Ленина цIерагIча колхозе — 350 шинар, н. кх. дI. Цхьабакьда, лертIа Iуьал даь царие, юкъ-юкъе кIезиг-дукха силое мара ца юллаш дукхьал чаца кхоаб. БугIе дугаш а искусственни осеменени еш хила а тоадена хила ма дезий шинараш. «Атагинский» совхозе «Советская Россия» колхозе лоамаш дьыгIакшинара шIадалаладаьча шинарашка лаьрхх Iа хьажа цах оттабаьбеи, дIа ца дехкаш кортемукъа лелийт, бугIе дугийта вIаштIехьдаьккхадац. Цу масаллаш лаьхьокх торонеш хиннаге, цхьабакьда, лертIа вайда нIадбаш царех. Района боахамашта юкъе 1 Мая цIерагIча колхоз мара ма Iуд юламеттаоттадара болх лертIа дIахьош. Шоай хенашка хьежжа къоестелаь леладу айга яьйбаш лаьрхх Iа хьожаш мах а болаш. Хенинахье бугIе хьувал. РационагIа кхоаб, дика Iуьал ду. Царга хьежачарва шинараш тоадена хиларга хьежжа ахча лу. Шийна боккха пайда а беш Iуьалг юламеттаоттадара кхача боахамашка шерра-шера племенной шинараш доих цу колхозе. ЦаI де белгалдаккха дезаш, Зоовет специалистий хьахамих бруцеллез дехилийтара цхьан совхозера шолагIча совхозе хьайбаш дIа-ехьа теларо хьайбай боахам дегIабейтац. Цхьадолча боахамаша шинараш лоьм даже дигаре йоккха ноккъалге йер уж хецнахье бугIе дигара е искусственни осеменени яра.

ХIара шIаь Iетта тIеаьара итт бетта юкъера лаьрхIача 64 Iасалг шера къоастадалан района боахамашка. Ца цифра кхи а лоакагIа я «Загорский», «Юбилейный» совхозаша, Ленина цIерагIча колхоза.

Боахамий кулгалхоша, специалисташа, Iуьалш юламеттаоттадара гIулаах ледара леладаро тIадоагIача шера дулха шурал йоахкара план кхоачаш ца ец шиьа гIийтар къераш ба. Уид шера тIадусардола декхар дIа а толаш. 1973 шера пачхалкхенга дулхи шурел йохкара план кхоачашъяра 20 эзар етт загарба района боахамашта. Цхьабакьда, хIанз 13 эзар мара бац. БугIе дига ха йолча шинарашта искусственни осеменени яьа, хIанхел 1973 шера I квартал чакхьялалехьен племенной шинараш а кIаца царна ахкаенеш йина планагIа доагIа летташ доле доахан хилийта вIаштIехьдаргда боахамий.

Ветеринарни лоралла зоотехникана декхарийа ба шоай боахамашкара осеменени ца доехан шинараш цIехьахаза бугIе дехкаделе хи бутт бахнарчул тIоьмагIа мерга хьожжига, уж хьIаьдаьа вIаштIехьдаккха. Иа из дига Iамхара дасараш хьалагIаш да колгдаш. ДIахо йодача дирц летташ дола доахан шера 10 процентал дукхагIа дулха дIачутеа боахамий кулгалхой цIеккхетта бехктокхаме оварга.

Боахка лоарIаш болеш да хьайбай боахам дегIабоалабара гIулакх. Долча тайпара аьтта, коих тайпна да дулх дакхарех доккха ред план кхоачашъер. Цхьабакьда, района боахамашра тесса лоаду ю лоархIаме гIулакх. Из хьахьокх укх масала. Совхкарча шерац цийсдича укх шера 1 ноябре 1665 хьакха кIезагагIа ю района боахамашка. Къаьстта дукха хьакхара къастйта «Атагинский» совхозе, Ленина цIерагIча колхозе. 300 тонн дулх пачхалкхенга дохкар шеаьта тIадутаьга бац ца луш хьал бер Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш леладераш. ХIара 100 хьакха 109 хурск кIезагагIа тIеьхара къоастайй районе. ХIаьта ерригача а районе 2548 хурск кIезагагIа тIехьера къоастайй. Дукхьал итт бетта районе 5 эзар хьакха енай, царех 2090 хьакха Ленина цIерагIча колхозе а дена. Хьакхий Iуьлаш юхаметттоттаьяра. дIахо уж ебара болI къаьстте во вIаштIехьбаькхиа лел Ленина цIерагIча колхозе, «Горячеисточненский», «Атагинский», № 1 йолча шурий совхозашка.

1973 шера пачхалкхенга 29900 эзар фуь дохка дезаш ба района кой тIара ялхазараш леладераш, хIаьта пятилетка чакхйоала 49750 эзар фуь дIахоачийтарьа из цифра. Дакхьйт нахал фуаш доллургдолаш нилакха район ю республике. Фуаш доккхара шера план кхоачаш ца йоп йеск мегаш хьал оттад районе. План кхоачамьъяра йокха дезаш диса 3430 эзар фуь. Иавал фуаш гудкулой тамаш я-кх.

Пачхалкхенга доккха декхар тIаьус Старо - Юртовски кой тIара ялхазараш лелаеча фабрика (1 миллион совгIа фуь) Ленина цIерагIча колхозе (1 миллион гергга фуь). Цхьабакьда, «Ермоловский» кой тIара ялхазараш лелаеча совхозо итт беттан ах беттан пачхалкхенга 9690 эзар фуь а доккхаш 101 процент кхоачашъяй шера йола планови задани. Иштта дика толамаш даьхад шера планови заданеш 109, 148 процент кхоачашъярча «Загорский», «Грозненский шурий» совхозий кой тIара ялхазараш леладераша а.

Цхьадолча боахамашка хIара котама тIехьара гуаду фуаш дика кIезигдена. Масала, совхкарча итт бетта хIара котамо 148 фуь дилаа укх шера 134 фуьга дIакхоачаш лохьеннай из цифра. Къаьстте а лаха да уж хьокхамаш хIара котама 50 фуь мара ца дита Ленина цIерагIча колхоза № 1 йолча шурий совхозе (90 фуь). Цхьабакьда, инкубатор-йрча хьалашка бола баьча «Ермоловский» совхоза хой тIара ялхазараш лелеадераша дика толам баккха карагIдаьннад. Итт бетта хIара котама тIехьара 154 фуь гулдаьд цар.

Хьинар ца кхоаш къахьегаш лакха толамаш доахаш хьайбоагIераш кIезига дац районе. Цар къахьегам кхычарна бола дьохкам а хиина дIаэттаб. ХIара кхоабача Iаттагара хьогтахье 2500 килограмм шура ьаьккхай «Ермоловский» совхозе доярка Калмыкова Яхас. ХIаьта цу совхозерча доярка А. Темирбулатовас, «Атагинский» совхозерча А. Мусаевас, «Юбилейный» совхозерча З. [illegible], 1 Мая цIерагIча колхозерча М. Ахмадовна хIара кхоабача Iаттагара 3 эзар совгIа килограмм шура ьаьккхай.

Кой тIара ялхазараш леладерашта юкъа хьалхарча муьтIерарна яьтт «Ермоловский» совхозерча Магуманшан Ахмадовна, 1 Мая цIерагIча колхозерча Устиновна, Курносова, Еремина, Яковлева. Итт бетта хIара котамо тIехьара 168—172 фуь гулдаьй цар. ХIаьта Старо-Юртовски фабрикерча Цомаева 99 процент кIорагаш даьл а кхоаш эттара дикагIа толам баьккхаб.

Дикае цIераш хьа хьайбаш кой тIара ялхазараш леладераш шоай дьеьача толамех кхоачам бош ца хилар дика да. Хьайбай продукташ дукхагIа дакхара Ерригсоюзни яхье юкъе а болхаш доккхий декхараш тIаийкад цар. Шеш леладу доахан, шинараш Iаькара ца дацийтара, гIал ца долийташ ца къастийташ, царгара хьайбоакхкаш йола продукци тIаттайолийтаа хьайбаш Iаигара дахара района хьайбаш леладераш тIехьех цар. Шай профессиональни говзал дIоаргъеш, ветеринари - зоотехнически экономически знанеш лакхъеш, из моста дIадаьш толашагIйола методаш дьахкалаттарий опыте производства юкъедиллаш хьайбаш леладер.

П. ДЕМЧЕНКО,
Грозненски района юрта боахама управлени лертера зоотехник.

ДикагIчар опыт — массанена

БОЛХ ЛЕРТТIА ВIАШТIЕХЬБАЬККХАЧА

Дика толлаш доллад уьд [illegible] Гудермеса районан «40 лет Октября» [illegible] производстве [illegible]. Районе [illegible] гурахь дуьз [illegible]. ХIокху гектара тIера [illegible] лаьцхIаса 24,3 центнер [illegible] 34 центнер шера [illegible]. Дика толам бу иза. Районан [illegible] 2100 тонн [illegible] социалистически декхарш тIе 2100 тонн доаза дезача. ХIальта хулх а план 80 тонн мара [illegible] 176 тонн деллад. 1966 шера колхоза хиннад пайда 47 эзар сом хиннадале, 1971 шера 200 [illegible] пайда хилар, хIьта уьх шера 300 эзар сом совгIа пайда хургба. 1966 шерера [illegible] 80 процент [illegible] уьх шера [illegible] басарле.

Цу толамаш [illegible] тIехьа тIаьобагIана дана [illegible] лаьтта декхараш мишта кхоачашде лерхI хуьш «40 лет Октября» колхоза председателя Османов Усман Герамсолтанович, [illegible] секретарь Солейханов Салан Дукуаевичи.

ДЕЦАШ ЦИЙСА КЪЕСТАДАР

МоллагIча болхана эггара хьалха къахьегама дисциплина вIаштIехьаккха еза. Цуд тIехьагIа мара могаргдац коллективана хьалхашка лаьтта декхараш дикка кхоачашде. Цу гIулакха чIоагIа терхам тIабохийт колхоза правлене партком.

Болхама бригадехьа производственни участкашка советаш вIаштIехьаккхийн. ХIара совета керте участка кулгалхо латт. Бригадай, фермай, ремонтни мастерской, кхьча производственни участкай советашта чубоагIа участкай керттера специалисташ: бригадирай гIоьнаш, агрономаш, учетчикаш, механикаш, кхьарой. Советашна торо хулийт колхоза вахаре дакъа лоацараш дукхагIа йилийта, цар бехктохам дакъба.

ХIара совета кхьаст-кхаьсте болх шоай производственни участкашна буаьзни бола гIулакхаш. Масала, бригада болхлочуьнна преми ялар, балха тIа гIалат далийта болхло бехктохаме ояр, кхьдар.

Совето бахь оцаш протокола тIа дIаьаьбу. ХIаьта протокол колхоза председателягу хьадойт. Совето дахь кхьадола сопаш председателя ше тоха, хIаьта кхьадараш колхоза партком правлене кхьна еча заседание тоха.

Цхьайолча хана советаша решенеш ер гIалат доалаьйт. Масала, йилагIча бригада совето сопаш бир дуга леладар Басханов Махьмад дукхьал ... кара кхьбела болх бе раваш цо хьларах дуга кхьлеча вIамора кIааьакха. Совето бахь сопаш колхоза председателя кхьачар. ТIаккха гучадьелар, Басханов Махьмадга дуга цедарба совгIа кхьдола балхаш де бе декхарьйна воацаш сапна меттаьга. Из бахьан долаш бригадирашна дийна а дийна дуга кхалеча вIамора дIа а ца воаккхаш, бригадирга шийга хьашар оконча ца дарах кхы назамерг дикка могаргдоалаш ІIехзашттбеш бир.

Цу тайпара цийса болца сопаш бир кхоалагIча бригада совета а. Бригада болхлошта Оздарбиев лечиевай машини Кхиневна мотористаш болхара колхоза правлене декхар деш сопаш бир бригада совето. Из сопаш тахкар правлени партком цхьана еча заседание. Оздарбиеви Кхиневи аьа хIама доаший дика болдлой ба. Цхьабакъда, дIадахача шера массеха бутт бизаккар цар колхоза болх ца беш. ХIаьта из машинаш мотошкьли йохха воагIар вIаккха балха тIера ца воалаш дика толамаш доахаш къахьегача Дакаев Нурдини Солимханов Вахаев. Цулуъхьа бригада совето бьргиха члена ггаттара рахье болаш машини мотошкьли Дагаев Солимханов йохха декхар деш сопаш бир. Цу гIулакхе я дийно бригадай советий сий.

Миттга производственни участкай кулгалхоашта советашта шоай чура гIулакхаш шоаьта бакъахьа деттача тайпарг леладе бокъо ена хьаре а дикка чIоагIьдий къахьегама дисциплина. Цуна хьежжа лакхьей къахьегама оасарле а. Колхозе шоай правленеша а болаш отделени хьакинай къахьст-къахьстна производственни участках.

Болх ритмично лелара чIоагIа доархIаме ца специалистий ханфан производственни участкашка бoагI-боагIача вIашибар. Цу хьакъе масал довладерза вахь.

Лаьтташ дика дале а юртбоахама культурай гаттара лоха хьункьий кхьобора Кадыр-Юртарча йилагIча бригадашь. Бахьан цалечIа дар? Лоха ю болхлой дисциплина, юртбоахама культурай хьункьаш лакхбара йолча резерваш кIезига пайда эцар. Цу бригада кулгалхой ца хийцача бадизар. Бригаде кхоачамбоацараш хьегуча а дIахе уж цийсдалара бахьанаш техкар колхоза правлене партком. ДIахо йодача хана кхи уж ца хилийтара ю дола гIулакхаш белгалдир. Бригадана керте колхозан воахгагIоаш агроном, Октябрьскои Революцей ордена кавалер коммунист Албастов Хьамзат оттар. ХIаьта Хьамзат цу бригадана кулгалдо волавенначаь 1965 шера ден ца бийца вахти лакха хьункьаш кхебеш хьабоагIа бригада кхаь лелаеш. Ухь шера хIара гектара тIера чуэнай 36 центнер соагIа. Цу бригада совет а кхиьга [illegible] дикета бахьа беш а.

Кьоачча специалистий кадраш кхера цахьадаш йоакко ю сиха. Колхоза керттерча усальбэйн Азмат-Юртарча кхоалагIча трактори-кхащ ледалеча бригадан юкъе 20 дилмато а. Цу бригадана керте лахттарац кIезига дийна бар. Ма-бахьан долаш цо вIаш-

тIехьаккхаьбе бригада [illegible] волстенна, политико-культурно-массови болх [illegible] бар бригада производственни кьосаменна. ТерахьаНа хьежжа дика кхебаш юртбоахама культурица. Къаьстта доха бар шекара свекла хьасьхьа. Бакъда, боахка дика лаьа цу культурица дIаьаьлабешаьга а. ХIаьта а совнахIа дIаера, из кхьара [illegible] лаьрттIа [illegible].

Ма могга сихагIа лердабикха, тоабе безаш бар бригада болх. Эггара хьалха тоабе безаш бар къахьегамхошта юкъе беш бола политико-кхетаде, культурно-массови, агитационни болх. ХIаьта из гIулакх вIаштIехьдаккхара бригадина керте дайша бола цах оттабе безаш бар.

Цу бригадай кулгалдо кхьаа хила а дика организатор, юртбоахама технекуме а йьацха хIаьта юртбоахама институте заочно кхоалагIча курсе деша вагIа Дуруев Альмад керте оттабе ратта дар тхо. Цхьабакъда, бригадане керте оттавеча сега рекомендаци яла колхоза комсомольски организацена тIадилар оаха.

Колхоза комсомольски организацей комитета члена кхоалагIча бригаде а беча шерха комсомольски собранни бир. Цу собране дакъа лоацаш бар колхоза парткома, правлене, юрта Совета исполкома векалаш а. Собране дукхагIьерам рьаьа а болаш бригадина керте Дуруев Альмад оттаве чIоагIдир.

— Къона волча кулга вала ледуьагIе тахкаш я-кх, — йоахар бокххача наха.

Цхьабакъда, колхоза парткоми правленин тешар Альмадах, доаьра из цах вIаштагIтохех церга болх бийтен хоаш волга. ХIаьта Альмада ший гIулакхашца тхо тешам чIоагI а бир.

Эггара хьалха дийша бола нагий нах керте а оттабеш чIоагIбир цо бригада производственни участкаш. Масала, кIаьа Буйваксин юртбоахама техникуме деша вагIа Дурчиев Iайнди шиь гIоьча оттавир. Бригадира гIоьча деккарийла ца къахьегамхошта керда балхе опыт, бригада коллективана хьалхашка лаьтта декхараш, кхидоло дIадовийта. ХIаьта хьалхагIа юккъерчоа образовани мара йоацаш дийначе бригадира гIоьчеха карагIдалалар уж гIулакхаш де.

Техникана тIахьожаш лоаттабера Эдбиев Кюри оттавир. ХIана из бригада партогранизаци секретарь, колхоза правлене члени а. Хьалха цига хинача Хамзатханов Мохьмада магацар лерттIа цаькха болх вIаштIехьбаккха, цул совгIа кIезига дийша а вар.

Техника тоаеча колхоза отрадуя кулгалде оттавир юртбоахама технекума механически факультет яьккха комсомолец Хамзатханов Сайд-Мохьмад.

Сесаша хIесе звено 25 йоIах вIашагIьаллар, звенона керте механизаци школа чакхъяьккха Хамзатханова Малхани оттайир. Лоаццa ьыча, ерригача производственни участкашта керте кьоаьа юртбоахама юкъерча чакхъяьккхаза юкъера образовани йола коммунистий комсомольцаш оттабир. Комсомольско-молодежни бригада хилар кхоалагIча бригадах.

Уж хуйцамаш дьаьуна тIехьагIа делуьш хувцадела бригада гIулакхаш. Дийнаьела бригада Цiе уголок. ХIана цу чу къахьегамхошта деша лерха газеташ, журналаш дуъ. Пенеш хьалхьуьм колхоза, бригада йисаьгIча пятилеткa декхараш, декхараш мишта кхоачаIбу хьажоалаш доле плакаташ.

Хьабакхаиб клубе вIаIрашкара чIега а. Колхоза комсомольски комитета инициативах болхаме хургIолча художественни самодеятельноста хьажаре дакъа лаца лаьмх а хIана бригада художественни самодеятельноста коллектив.

Бригада политико-кхетаде, культурно-массови бола дийнаьеларна йоазза-кхоазза дакхъеннай болх къахьегаме басарле а, дукхагIа хилагIа да доаха толамаш.

Колхозе массарел сихагIа чуйнар бригада механизатораша 304 гектара тIара гIувлa дийна хьалаш. Дийна хилар хьувнаьам а. План 22 центнер йолча хIара гектара тIара мукъера лаьрхIача 28,7 центнер чуера. Миттга дика хьайкхар судуьаргаш а. ПлангIа 9 центнер чуина кхеча хIара гектара тIара гIудуаргий йийтта центнер хьалар. Къаьстта ала деза шекара свеклах. ХьалхагIа кхоачашдар бригада из культуре кхора лали. ХIаьта уьд шера мичаа 200 центнер йолча хIара гектара тIара 243 центнер свекла чуйнар. ДIадахача шера вIа-

шагIехьаксча хьайба [illegible] йолхье болхдай из боахха [illegible].

ОРГАНИЗАЦИОНИ БОЛХ

Колхоза парткома, правлене, профкома, комсомольски организаце, бригадай балха планаш тIа чакхьаха бригадхьакха [illegible] тешмаьаш дийнахь хургйоаш уьтта. Цу гIулакхо йеш хулайт, масала, партиона заседани йолча хана цара дакъа лоацаш велаьа, бергбоацараш хилийта, цига дувцаш бола [illegible] дикагIа доале, тахна, цийсача кхоьгъа тIа деза.

Плана тIа чакхъаккха оттадача мероприятешна бехктохаме бар массо мах, собране деш дуьнче кхагволчоа хьалхе а цод ма моргIа деш дувца дезаш ба. Цул гIулакхе торо хулайт сега ма-дувкаргдолча деша дийна кхевхо я.

Специалисташна, агрономашна, бригадирашна, механизаторашна, зоотехникашна ветвараюшна, дий дуkeoашна ихьнна вадла царца хьалхашка лаьтта декхарех, уж кхоачамдоа бакъьех, кхоачамбоацарехи уж юстардахара йолча мероприятех дахьца къаьст-къаьста собранеш ю. Цу тайпара чакхйоала собранеш чIоагIа пайдене я. хIана хьалча вIашне буаьзамаш лоаттаде торо хулайтанда.

Специалисташна кхьвии чакхйоахача собранешка дуйна тIаьйду сопашаш дIаьадеш дийнахь ледаду оаха. АргIахара собранеш техк уж дешаш миштга кхоачаду, керда декхараш уьттаду специалисташта халхашка.

Тха колхоза бригадашка, фермашка, кхьча производственни участкашка социалистически ях мишта лел шоайла тIахьожаш лоаттабелга хилаьаьа даргдоаца хIана а хийна дIаьттад.

Цу тайпара тIахьожаш беча хана гучадуьи производство вовкхьарле еш дола кхоачамбоацараш, йоаккхаш йола продукци вдаьмахкха торо хулайттаргйола резерваш, кхьдар.

Парте боацача колхозхоашна боахама вахаре дикагIа дакъа лацийтара доархIаме я повкъостий суд, производственни участкашка беча балха тIахьожам лоаттабара болхлой группаш вIашагIйоалар.

Колхоза парткомо, халкъа тIахьожама комитето боахама фригача, производственни участкашка беча балха тIахьожаш лоаттабара вIашагIтеха группаш я. ЛаьрххIа оттаьча графикагIа дежурство дIаккхуьх цар. ХIара группана чувоагIа тIахьожаш лоаттабеча участка специалист, халкъа тIахьожаме комитета векал, мутIареха колхозхой. Группана керте коммунист латт.

ХIара группа кулгалхочо дежурство чакхьаьича шоаьта гучадьаьлача гIалатех, кхоачамбоацарех, уж юстардахара шоаш дечох дIа а еллийа хоам бу тхога. Цу группаша тIаьоа хойт мича, миштга болх лел, колхоза производствен цкхеддаш тIахьожаш лоаттаде торо хулайт.

Каст-каста беррига бригадираш гул а бийя хьашка, фермашка беча, бьуча бахьаргa хьажа дола тхо. Вадла тIа кхоачамбоацараш вийсдалийтача шийх бригадирашта хьалхашка бехкбаькхача чIоагIа новкъе хуй гIалат далийтачоa. ХIаьта гучадаьша кхоачамбоацар цу сахьата дIадаккхара гIулакх а ду.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЛЕЛАЯР

Колхозой къахьегама басарле лаккхъера лоархIаме гIулакх да социалистически ях. Из хьакхьа практико. Колхоза ерригача бригадай, фермай, звеной коллективаш, беррига къахьегамхой шоайла социалистически ях лелабеш ба СССР вIашагIьеллa 50 шу дизара сийна къахьегама совгIаташ хийдара. Яхьа хIара бетта итог ю лаьрххIа дерхача комиссе. Комисса чубоагIа колхоза парткома член, халкъа тIахьожама комитета председатель Мачигов Вахид, колхоза керттера экономист Сулуев Сайд-Альви, колхоза правлене член, экономист Махтиев Рамзан, колхоза правлене член, керттера агроном Дуруев Хункурпаша, участкови агроном Цечоев Сайд-Пиша, колхоза керттера бухгалтер Бескаев Юнус.

Звеньешта, къахьегамхошта юкъе кьрхаца социалистически яхьа итог бригадай советашка я. Социалистически яхьа итог хьехьоккаш, бригадашна хIара бетта цкхьгIча дийнахь дешаргата ях, хIаьта колхоза фригаста хIара бетта вовхIагIча дийнахь правлена.

ГойтарIа пособе чIоагIа повкъостал ду социалистически яхь шерагIа йоармаре, дукха-

гIа пайда бергболаш вIаштIехьаеккхара.

Пенгазеташ хан-ханчьа оргецара, яхьйола гойтара поспам лерттIа вIаштIехьаккхара тIахьожам лоаттабеш колхоза комсомольски организаце комитета секретарь Витиев Лайла я. ДIа я йалим цох цкьаьза долг бу цо тхога.

МАТЕРИАЛЬНИ СТИМУЛИ ЦУН ЛОАРХIАМИ

Наьха къахьегамхоаре боаш совбоаккхара лоархIаме я материальни стимул. Цхьабакъда, из мероприяте лерттIа вIаштIехь ца яьккхача цIенага пайда хул боахама а къахьегамхоашта а.

Механизаторашна, хьайбий лелараша, кхоаьа жий делараша, кхьча специалистий болча кхьa деш дола балхаш хала, чоалхане хиларга хьежжа вIаштIехьадай колхоза балхашца безам совбоаккхара мероприятеш я.

Масала, хьанцаргба вай механизатораш. Гусеничи тракторашта тIа шоай бетта. Цера йола нормаш кхоачаш а еш болх бечар балхацар безам совбаккхара мероприятеш я колхоза балхай графика тIа. Цу графика тIа хьажа мера везаш тракторист, нормал совгIа болх бойя шийна мел ахча доагIаргда ха безаш хилча.

ХIара трактора тIа болх беш чкхх, ва норма цул виаьа, дукха болх бахь тишъенна в керда хьалорга хьежжа оттаю. Цул совгIа хIара бетта хувцалу тракторостий балла нормаш. Август, сентябрь, октябрь беттанка гурахь кьеча культураштa, зиба лаьтта оахача хана нормаш лекдагIа я, хIаьта Iан чаналахь, бIаьста чакхйоалаш лаха долечча балха нормаш доагIа я. Цу хана дукха болх бе ца безаш мукъа болча трактористий торо хул бакаш лара шоай машинаш дика кийчъе.

Масала, хьанцаргьа вай оахаш ду Т—74 маркан йола трактор. Трактор керда хила цу тIа аьрмагIа бетта 168 гектар лаьтта аха дезаш ва механизатор, хIаьта къьнача трактора 144 гектар. Бетта йола балла норма кхоачашьучуд тIехьагIа совгIа аьхача хIара гектарах доагIачуд совгIа 50 процент кечен, нормал совгIа вахаш деш даьккхача хIара соьмах мах боахаш кхоамбе инструмент кIаа лу трактористa. ХIаьта бетта цул доагIа ахча юкъера лаьрхIача 200 сом хул. Болх кIена бара тIадилла гIулакх дакцахьа чакхдаьккхарх торалду. Цхьабакъда, брак йоле, кхыдола гIалат доалийте премех вовкх.

Кхьча болламашка юкъедоаладича бекъахьа долаш кхы а пайда луш кхьа гIулакх да оаха механизаторий балха юкъедоалладаь. Колхоза тайп-тайпара культураш дIаоо хIара кха белгалдоаькх. Цу кхай тIа дIадергйолча культурага хьежжа ду деррига болхаш: оахам дар, лаьтта хьавдар, культураш дIаер, кхьдар.

Тракторист лаьтта ала дIаролаяхьа бригаде а вейа цигарь шо оахам де хьожавеча участка талок хьаш, цо из дIаьцарах бригаде лаьрххIа леладеча журнала тIа кул а яздеш. Цу талона тIа латт оахам деча кхай, участка номер, белгалдоаькх маьагIа культура дIаьоргьа, мел кIоарга, малагIча оагIорахьа лаьтта ахе деза.

Цу болгблоашка дьекша оахам де деза хIара трактористо. Нагахьа сайна оахам деш эшача боарамагIа лаьтта кIоарга ца оахе е яхдола гIалат доалийте, из бьюн юкъ е байташ премех вовкх малагIа тракторист.

Цу гIулакхаша айи механизаторий къахьегама басарле, дакьбу бехктохам. Шоашта дьатIалоагIар моаш беча балхах тийшa долга хов ба уж. Цудухьа балла тIа гIалат ца доалийтагIа шоай нормаш тIехкхоачанъе гIерт механизатораш.

Цу тайпара нахаь къахьегама басарле бехктохам лакхбеш, балхацара безам совбоахкха мероприятеш вIаштIехьъадай колхоза кхьча производственни участкашка а. Масала, шекара свекла лелаеча я.

Шекара свекла лелаеш йола звено 5—6 сегах латтача группашта екъ. ХIара группа коллективна бо бийна балхага хьежжа преми лу.

ПланагIа колхозе гIолла хIара гектара тIара 200 центнер шекара свекла чуэна езаш яр. Цхьабакъда, из культура кхоара во хьалхий долча лаьттаяшка плано доагIа я.

Нагахь сайна хIара гектара тIара 200 центнер чуэна езаш иль ахча совгIа чуэнача хIара центнер доагIача ахча совгIа 50 кепег лу. 300 центнерал совгIа чуэнале — 70 кепег, 300 центнерал совгIа чуэнале — 1 сом.

Цул совгIа свекла кхоарга дIадахар планал совгIа а доалаш хIара гектара тIара 230 совгIа центнер свекла чуэнача группаш болхлошта йола бахь дахьхача хIара сома ший кхьахк итт-итт килограмм кIа лоа.

Ахчах премеш лу шекара свекла лелаераштa оасар дара, хий дахьара балхаш йIешен агротехнически дикагIйолча хаэн чакхдахьах а.

Хоаш да шекара свеклай вIаргаш лаьттаь кIаларе хьагучадаш долаханечча хьалхара 8—10 дийнахь лаьтта кIаьддеш, свекла кийлхьеш оасар деро цу культура хьункьам дикка лаихбелта. Цудухьа 8—10 дийнахь цIаьн гектар свекла дика оасар дечунна 10 туьма преми лу.

ХIара къахьегамхочо оасар беш бахь болх колхоза лаьрххIа вIаштIехьаккхача йоьхехе тоха, оашна лу.

ДЕКХАРАШИ УЖ КХОАХАШДАРИ

ТIадоагIача шера кхоачашде дезаш кхы а доккхагIа декхараш латт тхона хьалхашка. ХIара гектара тIара мукъера лаьрхIача иIа 225 центнер, 35 центнер дуга, 210 центнер шекара свекла чуэ декхар тIаийцад колхозхоша. ХIаьта нашкахьаккхара 2500 тонн ялат доахка лерхI.

Шоаш тIаийца декхараш толамца кхоачашде гIерташ, тIадоагIача шера йоаккхаргйолча продукцена тешаме лард йиллаш тIаьтIа къахьийтад колхозхоша.

ХIара гектара тIа мукъера лаьрхIача 60—70 центнер аммиачни селитра, 100—120 центнер минеральни удобренеш а тоесаш дика хьаьвидахь кийчдаьа лаьтта агротехнически дикагIа йолча хана вIайийра гурахь уж культураш. 1900 гектара тIа чудуьйтии (влагозарядкови хьесене) хий даллад. Из болх дIахо дIальаш ба.

Аьла дахьнад зиба планагIа ала дезаш хинна лаьтта а. Из хьаладара 7,5 эзар тонн органически удобренеш йиллай, хIаьта дуга дIадуьча кхащка — 10 эзар тонн органически удобренеш. Iан заналахь кхы а пхи эзар тонн органически удобрени юлларгьа зиба ялча лаьтта, шекара свекла дIае къоастадеча кхащка дукхагIа а кхоачийтаьш.

ХIаннале вIашагIьеххай хьалкIаш, шекара свекла, дуга, белладераш кхеду эрнош. Церна дIакъоастадаьа тIадоагIача шера шоаш лелаю культураш дIаоргйола лаьтташ. Из лоархIаме да. Дика да хIара эшаьеебаь, кхаш леладечуьша тIадоагIача шера шо бола бергболча лаьтта соахка малагIа культураш хийй, миттга кхидар хар.

ТIадоагIача шера пайда ма доалаургда тхо юкъейоалащо севооборотех а.

Тракторам, кхьйола юртбоахама техника кийчъеш тIаьтIа къахьегаш ба механизатораш. Колхоза ерригa техника 1973 шера 25 февраль тIаккхоачча тоаеш лаьрхIад.

Тоьаш болаш доаккар Iалацдаь, хьайбаш чулатта помещенеш дика кийчъяй колхоза хьайбаш лелабераша.

Йоаккха продукци лох ца болийташ, хьайбаш [illegible] Iааргьа дала торо ба уж.

Дукха гIулакхаш ду [illegible] хьайбаш лелабераше [redacted] оттача баккхара. Яла бIаь бежена лаьрхIа комплекс а хIанa боахаме хьалхеш, деррига балла процессашта механизаци а ю. Цу комплекса [illegible] хьайбаш баьнай. ТIадоагIача шера еррига комплекс ях [illegible] лерхI да хьеш боажача гIишлошьерашa.

Хьалбе болабаьй колхозе юкъерий лаладаре Iаж а. Цо дIалоедаргья 29 гектар. Цу гIулакха 160 эзар сом ахча дIахийцад колхозо. 1974 шера бахь баргба из Iаж.

НАЬКА ХЬАЛ-ТОРО ТОЛГА

Дукха хуьцамаш хинад тха колхозе чуйоагIача кхаь юрта уьх тIехьарче хана. Уж я Энгель-Юрт, Кади-Юрт, Азамат-Юрт. Юрташка электричество а. Болх беш я 56 моттига лаьрхIа телефонни станци, массехк берий беш.

Энгель-Юртеи Кади-Юртеи хьалхьерга шиь бени, берий ясли. Ерригача юрташка жагIа биила каькьаш деккаш латт. Энгель-Юрта хьалхе йодахьй наха бытовой гIулакхаш дара комбинат, 35 моттига лаьрхIа участкови больница, мах чубаха барх] шертарах латта кIенеш. Царах наI хьалдаь даьннад.

Беррига уж объекташ уьх вIалагIа цитаьлиеп хьалхье йоаларгьа.

Дукха чуоттадаь хьайбаш кхоабеш а Шалье районе «Шалинский» совхоз. Нагахьа сайна кхьалхагIа лерттIа помещенеш ца хилараха хала хьуаза бийзабале хIана кхыча тайпара из совхоза хьайбаш леладерий хьалеш. 2000 бежан дукха чуоттадаь хьаба дика йолаш хьайбай комплекс хьалаьа а яьна болх беш а совхозе. ХIанз дига дукха чуоттадаь кхоабаш да 2000 бежан. ГIожа доакъараш хьатIааьад, сесе в а галла баха баша. Бакъда, комбинированни доакъараш Iалашде дезаш да. Хинтовод хьачуйилай комплексе, трактораца хьатIа а кхуьаш механически хьакаш дIадоаь хьайбашна доагар. Хьайбашна дуьш вIаштIехьаккхара мел кха хьалхш дIалош а ю беш-доа комплексе.

СУРТА ТIА: Шалье районе «Шалинский» совхоза дукха чуоттадаь хьайбаш кхоабе комплекс.

С. ХАКИЕВА сурт.

Ригасе производственни комбинатай объединени — Латвийски ССР доккхаьа, хьалкхарашта, цар тIеча оалаашарашта лаьрхIа комбинированни докъьоаш миттга Iасагтаьшта лаьрхIа шера заменителаш кийчъеча итт бетта 163 эзар тонн [illegible] дIаяхьайтай ца йолхо[illegible] совхозаштa — лаьнах лийнаIIевуа 4,5 эзар тонн дукхагIа. Хьаьша [illegible] комбикормаш [illegible] дахкIйола йолх хьалхеш латт [illegible], тIадоагIача шера болх йа йолаьуогьа ю. Цун проектни [illegible] — дийнахь буси 420 тонн.

Сурта тIа: лабораторно-производственни отделени. Укхаза Iоцуа а Iацена витаминаш, цкьрова[illegible], аминокислоташ дIатохаш [illegible] кийчъю.

Ю. Грауббера сурт.

ТАСС фотохроника.

Космосера «дуне бIаргагор»

«Телевизионни вещани [illegible] довцаш ергIолаш Лаьтташ искусственни спутникаш пайда [illegible] дуне халкъашта юкъера [illegible] кийчъяра хьакъйола» резолюци тIаийцай ООН Генеральни Ассамблейо. Из дош Генеральни Ассамблейга оаша эггара хьалхе оттадай тIадельар Советски Союз я.

Космически буьсама техника прогрессе торо ду деррига дуне телевидене, в «дуне бIаргагора» организаци вIашагIйолла. Лаьрхlад шерра вешаш еча спутника передатчика низ 3—5 киловатт гаргга хуле (космически техника хIанзарча боарамагIа из хийца дулургдолаш да) телевизионни передачаш йоаIIашешна а дIагIарча телевизораша Iочутела йиш хургхилар. Геостационарни орбите тIа ешаш 36 эзар гаргга километр лакха Лаьтта тIа Iочесаллашка детташ сийна йолеш 3 спутника кхоачам болаш хурги цIаккаьта тIехьнах 60 процент баккхьа дика чуоцарa. Цу тайппара, деррига дуне бIаргаго йиш хулаьташ дола кор а дикка дIаоттаргья сийна ларйи.

Цхьабакъда, техникаш лаьтта йоаI гIулайа. «Дуне бIаргагуло» вIаштIехьдаккхар дуней халкъашта юкъера проблемаш къастаргда дувзадена да. Кхьаний долеш йета тIехйола радиотелагIаш, тIаккха цу хана хьалхашка уьттаьш йола проблемаш дуней халкъашта юкъерча масштабе кьоастанза ца йоалаш хул цачьахьаляла.

Эггара хьалхардар: космически телевидене идеологически диверсей гера хургдоаца хIама миййта дергда? «Дуне бIаргагора» идея цIенъаь дIаьккхар — Iилма-технически революцена керда карагIдаьначарех дIаьорча цхьалаьнанe прогресса дукха халкъашна шоай дагардараш кIоаргагIа вIаш хетадера пайда ца эцийтар хургдар. Цу тайпара вешаш шоай мелкаша балача дахaга лаьшийта лаьрхIа йолча кхыча мохкий телевизионни программай белгалдара тайпашта правительствашна бокъонна барта а йолай кьаьа ала а цо боагIерахьарчел регионални соглашени лерда тIа е йиш яр. Цхьабакъда, тIаккха техническa фахьварсIа массана а вIаштIехьдаргдар соглашенешта мегаданиеза йоача территорешa тIа вай лаьрхIа дов дола спутника хоаниш ца дайта. Из проблема къаьстта ира оттаргьар дукхача пачхьалкхаш лаьттащ доккхий доаца европейски контингента. ХIаьта хьалхагIе а лаьрхIа шоай кхьа хIама а долаш еш йола вещанени хIана дагадовлаш орша малагIаш я къаьстанa хилара, цо политически бехкъаш де тардара.

Аьнле кхетаьаш пайде беш хул — спутникий информаци дIатела лаьрхIа телевизиони программеш оттаре массе мотта къамбаьа тIенйна хIаIаш йола принципаш пачхьалкхаш кийчьарeх тIаIацаш. Къаьстта кхыча мохкий аудиторешка лаьрхIа вещанени йоагI-йолгIача правительствоша кхьахьха шоайла йоацаш къамбаьа лаьрхIача тIехьагIа ар. Дуней хьалкъашта юкъерча правови уж шиь инструмент (юкъара принципаши хьадда соглашенешь кхьайна тархьо йиш хулийтаргьар нагахьа сиша плана юкъайоагIача района доаьол лаьхьа кхий лаьрхIа хIана а доаца тела сигналаш, дуарж хана а гIудакх тIоьаза из далийта. Цо миттга юкъера доаккхаргдар малара хьаштаьша дукьала, пачхьалкхен суверенитета, дикача лоьлакошта цхьанa гIулакхаш лаладара, пачхьалкхени чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара принцип таьха а еш космически вещанехх пайда эцаьш-а.

Дукхьа цу коммишкара дени выступленеш ю советски векалаша юкъарчад доацаш телевизиони вещанаш ира проблемаш цIенача дуней халкъашта юкъерча оргагIа организацна.

Космически техника керда тайпа халкъашта юкъерча маьарев деттагIалани гIулакхий аьтту боаккхаргболаш а хIаьта пачхьалкхени суверенитет дIалхьара юкъегIертарах лорасргIолаш а дола хьалаш Iалашдар дукха дIадиттар Советски Союз Лаьтта искусственни спутникех юкъарчад доацаш телевизиони вещане ира пачхьалкхенашр пайда эцера принципий хьакъхьара дуней халкъашта юкъера, конвенци кийчъярех чакхъяккхарех инициатор а латтар. Цу тайпара конвенци ООН Генеральни Ассамблей XXVII сесси хьажийта дIачуенай СССР правительства.

Конвенци тIа аьакхоа, пачхьалкхенаш декхар тIадаь Лаьттал искусственни спутникий ...нашта дIаттамеш йола телевизиони программашта юкъера тIейй, милитаризм, нацизм, халкъашта юкъерча хьамала доаш гоьмалаш моастагIалаш кхьецийта пропаганда ен йола материалаш а хIаьта миттга бIеха кIур лаьтта болцара маIаш долаш е моллагIча кхача тайпара пачхьалкхени чура гIулакхашта а цар аралкьерча политиканa а юкъагIертара тIаьоргьаь материалаш а дIаяха.

«Дуне бIаргагорах» пайда эца беза эггара хьалха культура, Iилма, искусства, экономика, спорта дакъа халкъашта карагIдаьнараш хьагойтара. Политически маIаьера кердадараш дуцаш еш йола передача ООН Устава принципашта дукъала а мехкашта юкъерча доттагIала гIулакхашта кулаь деш а хила йиш я. Халайта мегаргдолаш хIама дац массене юкъарча моIара хьаштаьшта дукъалбаргболаш бахача наьха къаьст - къаьста группаш гучахьа я а къайлагIа ю а тешаара телевиденех пайда эцалe.

Культурана карагIдаьнараш дуней халкъашта юкъе дIа - юха йоаро повкъостал ду дуней масштабе из дегIайоалара. Спутникий повкъостала леладаь телевидене — Лаьтта тIарча телекоммуникацией сеть кхоачамбоаш йоаца дегIаулача мехкашка бахача наха информаци тела бахка-дика средство. Iилман тайп-тайпарча доаккъоаш вай заьалахь эггара сийлаьбоккхагIйолча авторитетий лекцеш тIа хила йиш хургьар деррига дуней тIарча студенташка. Самолетай йолла тIачча велайв кхлажаш пассажиращи наькъе - йолхеча хана хIара декхарча эггара лоархIамеча событешта дуьтIабаьлна хургбар. «Дуне бIаргагоро» керда горизонташ хьелларгья общественни вахара дукхача сферашка.

Цудухьа лоархIаме да дикагIа хьаIа кхаагIнархьа тIехдайна донкхача хIанах — космически аппаратех — глобальни масштабе ерна юьзаьена йолча политико-правовой проблемашта дукхьала дахча реакциони низаша леладераша дукхьала телевизиони программаш ретрансляци ира пайда эцар.

Юрий КОЛОСОВ, правовой Iилмай кандидат. («Авиаци и космонавтика» журнал — АПН).

БАГАХБУВЦАМО ДЫНАХ ЯХАР

Бlаьшерашка дахаш халкъо баьхкина зем, Iоьбаь хьетам бa багахбувцам тlа. Вахаре иза хlама тlаьттача мицца хила веза хьех ю. Тlехьенгара тlехьенга кхоьчуш, товлеш, шардеш хьадоьгIа цу тlа дувцарш. Цудела аьхад Максим Горьке: «Халкъа багахбувцам иа байзача довза йиш яц къахьегачу халкъе бокъонца доьла истори».

Нохч-ГIалгIай фольклор дуьнен тlа эвгара тlехдарех цаI ду. Эрсий сийлахь - боккхача поэташа Пушкина, Лермонтова, гlорбаьнна ханнаца Iилмахоша Услара, Семенова, кхечар боккха терркам баьб Кавказа халкъий фольклора. Хlаьта дуьнена вовзаш волча эрсий писатела Лев Толстойс дlаяздинарш нохчий ашареш.

Боккхача белаеца дадуьгlа лоьдоьгlа вайнахьа фольклора дувцаршка. Шаьрача, атта кхетабергболча, ловзача меттаца, хоза дуьйш дуьц цар тlа. Багахбувцамарча иллеш тlеш аппараньин вайна хоьзийлахалга дагара бона шаьшарга уьйлаш.

Иошка моттиг дlалоьц вайнаха фольклора тlа атеистически дувцарша. Цар тlа дуьц тайп-тайпанна, харцлер, цlаьрматаш, суьпраш доалоча щоьита болча вайнахе доьш хуьца киYча болча моллаех, дика хьахьехад «дуьне хьоамлагlе я, дуьнен тlера вахар дарxlа дезац, цуьна тlехьерчалер чуьлаьалер ца, хкоьна хьомат... дуьйнахь хургдолчу дикага дог доьлаш ваха веза сагъ» аьхад молла

дечa хьехамех уж шоьш цa тешаш хилар.

Цу хьахьехьара къыга масела да «ЙиIнго Iехарь молла» аьхa дувцар. Цу тlа дувц:

«Эбарж Зальмаха чукхаьбта, аьхна мар. Сибарегlа а аьдьа, ший йаIнгаца кхаш хинний цхьа сесаг. Цlеи тlара да тlераваьина тlаьттача халоной балийрон хlатйита, цемогаш хинний из. Ше кlалйисача, уйла яьй цо: «Са кхоачара саг а вац, со лайк, са йаIнг хьаьвцу юсаргьа-хьогl?» — аьнна. Юххера а соцадьд уьалочо из юрта моллага дlаяла, цо дерттlа доал а дергда, из дика хьожарс а ва, аьнна хеташ.

Кхийка молла хьа а вeхайта, аьнна сесага:

— Молла, со укх лаьрах ярга... Се дерггалар дац сона дегадоаллар. Ер йаIнг дагайоал сона. Са цlоаза хlаналица Iа ер хьайга дlаэзар лоаро сона. Кхелета в цlагlа хьожаргйолаш а ма йий ер.

ЦlагIа, хоа, доахалга дика хьожадь хоза кхуьнц йоагlеча йаIнгага базаш бехоб молла.

Юхьера е дlахайтад цо ший дагардар. Уйлаш е аьнна къела йоl. Кхы де хlама а ца хьана, цо моллага аьнна:

— Рыьа я со хьога а, хьо кхоанечехь шу соьгlа да аьнна саг аьш а. Хьо санна юрта доархlача, сой деча, хьыхьхал лолча сагага жар толашагlа хет сона ихьанолча зlамагача сагага йоахчул. Бакьда, вай цхьа хlама де дела: хьона а сона а сийлахь

хургдолаш. Цкъа Буро тlа а даха, сона баоркъаш хlамаш эца дела вай. Тlаккха со, хийра бале а сай гаргара вах болча, дlагlоргьа, цигара Ia со цlайоалаергйолаш, вайнаха даш ма хиллаc a.

— Хьаькъал долаш къонаьй Iа Iа дер, йаIнг, — аьнна моллас. Иштта хьыкъал долаш епаре сона а езалургьацар хьо. Кхыча тайнара хила йиш а яцар хьа дахья цаьнахи хьинаьнна саг, — раьза хиина хоастаьй моллас йоl.

Йоlо шийга де мел аьнкар кхоачашдаьд цо. Хlаьта йоl шийна везача зlамигача сагага дlайийхка маьре яхай».

Цу дувцаро хьахойт хlалайиса йаIнг, молла бlаха уйла йолаш делаь хилар, къоначе йиIий вахар доходар кlалла воккъа доацаш из хинна хилар.

Массанена а хезахьла мег жlалена жай дикха аьнна ше волча саг веча молла дар. Ше бена аьхь цо хьабейцача, цlаьрчоа мгlамехал молла.

— Же тlара жlали дар са из. Хьона бала устагlа а беза баь из, — жlале дас аьлча.

— Тхьоаре а хьа хlана алансар Iа из же тlа леладеш да, — аьхад молла.

СагIа дала дела, сагIа далара беьна маьь хьемагдийнахь накъабаргба шоаша, аьаш хьех молла. Цхьабакьда сагIа дlаюцара мара, сагIа далара тlераьеш из. Цуьнах лаьца дика аьнад «Шайтlон зурма» аьха дувцар тlа. Молла сагIа делча локхаргйолаш лелаь зурма хдоатакъа шера цкъа лаьха йийзаш шайтlаа.

Моллех доаьжа дертlа доапача хlамаех дола тайп-тайпара дувцараш кlезига дац фольклора тlа. Цар боккха атеистически хьетам ду.

Ю. ДУДАРОВ.

33 тиражагIа бена кхаж

30 ноябре г. Тбилиси хиначa «Спортлото» 33 тиража кхоргаш яьй спортивни лотерея картерча Управлене. Спорта ялх тайпа цхьанненга а белгалде хайтадаш.

Къилбаседа - Кавказа Управлене гIолла ялх цифра кхаь сагъ дlайоалаьй. Цар хlаране 5000 сом яцарга. Хlаьта спорта даь тайпа белгалдаьрашца (уж 120 саг ва) хlаране 72 сом яцарга.

Къилбаседа-Кавказа зональни Управлене укх тlехьарча 25 тиражаш кхаж баноршта 845166 сом дlатекхад.

«Спортлото» лоьзаршта тайп-тайпара лоьзара формаш хьекалоа. Ше цхьаь доезарал соьгIа дезалца, отдела, бригада, шира коллективаца дакъа а лаьцаш лоьза «Спортлото».

«Спортлото» карточкаш тlа цифраш дlайоаеш дукха ха яц йоазара любителашта лаьрхlа сувенир кийчьаь арахийцай. Цун новкъостала карточкаш тlа цифраш дlайоаеш сиха вариантиш хьеца йиш я. Из сувенир укх деношка общественни распространителашкара эца йиш хургьа шуна. Сувенира мах 30 кап. ба.

Л. ВНЕВСКАЯ.

Дукха вах хул укх лаьвоахи Грознерча «Динамо» стадиона хьаийцадача «Нохч - ГIалгIайчоа экономикех культурех 50 шерашкача юбилейни выставке. Выставкех экспонаташ дlаьхьата уьгайт вай республика промышленноста, юртбоахаме производства, культуро- просвещена Нохч-ГIалгIайчоа автономи хьаьхьа 50 шера дохда локха тахханал, цар дlахо дагIалхара перспективаш.

Укх суртагlа тlа хоачаш гу выставкий кортторех дешаькъаш Нохч-ГIалгIайчоа халкъа образовании хьахьайта стенды йоаьалучча шаьша оаттача техникашь.

В. ЮНИЦЕВИЧА сурташ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ТЕАТРА ИСТОРЕХ

СССР вlашагlъелла 50 шу дуза хьатlаккхоачача деношка СССР Iилмай Академе искусствай исторе институто «Наука» яхача московски издательство арахийцад ялх томах дола «Советски драматически театра истори». Цу историе тlа а Нохч-ГIалгIай драматически театрах йола глава а.

Авторашка дуьц театр хьакхоллахь, Грознe, Владикавказе хинначa нохчийн гIалгIайн хьалхарча спектаклех. Уж спектаклаш уьттаьраш ях драматически кружокаш. Нохчий а гIалгIай а драматически кружокаша уьттаьча пьесашта юкъе яр Козлова «Дукха истай кхувлара», М. Булгакова «Молла къонгаш», А.-Г. Гойгова «Тьызет» яхараш. Цу пьесашна къовсаш доаттабора вахара юкъарча тlехьдисача гIулакхашца.

ГIалгIай кепайоазув хьакхолла Горски республика просвещене наркомо Мальсагов Заурбик хилар гIалгIай хьалхара профессиональни драматург а. Мальсагов Оврцхоси Бекса Тембота кулгал а деш драматически коллективаша уьттайир цун «Йоl йолаяр» яха пьеса. Цу пьеса кертера турпал жайна дукъаьлаттар керда вахар ярчаденнхa тlерттраш. Шерра кlаьр З. Мальсагова «Пхьа» яха къахача оаьла дукъала цхьаь пьеса а.

Шоайла йокха бувзам лоаттабеш хиннай нохчийн гIалгIайн драматически коллективаш. Иштта, вlашагlкхийтта нохч - гIалгIай драматически коллектив яр Ростове болх беш. Цу коллективо оттайир вай йийцa З. Мальсагова «Пхьа» Х. Ошаева «Дай Iадали» яха пьесаш. Аьа дазе художествени самодеятельность шуй хила хьаьми драматургии театри хьакхоллара серд хийна дlаеттадга.

Республике къамий театр хьакхоллар дуьзадена да эрсий культура вахалий цlерашие. «Пролетбата» цlоагlча клубе хиначa нохчий драмкружока кулгаллеш бар Б. Саидови В. Шахнин. 1931 шера бlаьсти вlашагlъеллачa нохчий театральни студе болх дlаштlехьбоахеш бар студе директор Яндаров Махьмед, режиссер Шатов Владимир. Юкхьанцарча спектаклашка кхалнаькa ролеш лоавераш эрсий бар: В. Ткачева А. Ковтунк. Цул тlехьагlа хезар хьалхарча къаман актрисай Исаева Аьсетен, Ташухаджиева Аьсетен цlераш. Цу тайпаоа сцене баьхкар къона актераш Мустаев Хьалим, Ибрагимов Исмаlал, Исаев Тlапа, Эскирханов Iаскарь, Тулпков Абухьаж, кхыбараш.

ГIалгIай театр дегIанха центр цу хана Владикавказ (хlана — Орджоникидзе) яр. Укхаза цхьайи а оттаьш арайоахар клубашка, совпартшколе, гIалгIай опорно - показательна школе, кхычахьа уьттаеш хиннa О. Мальсагова «Салтхьат», «Юртара классови къовсам» Д. Дахкильгова «Хьекъе сагъ» яха а кхыйола а пьесаш. ГIалгIай метта а йоахаш кепаеттаь эрсий хlарийн драматургий пьесашта.

Сценически искусство дегIаккхулаprгIола нах клебу кхуврч а хинна дlаеттар ГIалгIай педагогически техникум. ГIалгIай драматурги дегIаккхулара дикка гlо дир «Сердало» а: Цу газета йоагIонаш тlа кепатека хилар Хь.-Б. Муталиева «Бlаьр бlаргал-цоьг цоргах» яха пьеса. Цу авторa «Культура тlемахой» яха хьаькъа Ахиата кисоьзалаш гуча йоала моллагIа пьеса шиьй вахар тlера хьайла прототипаш болаш я.

Къилбаседа Кавказа къаьмий искусствай олимпиаде Мальсагов гlар Озруцхойи Дошлакъийо «Нийсача юкъе тlоз» яхача пьесаца дикка лаьрча гIалгIай театральни коллективо хьалхара моттиг хьаьхар.

1934-ча шера нохчий а гIалгIай а автономни областаша вlашагlкхийтча хьадийллар Нохч-ГIалгIай драматически театр. Къона театра шефство лаьцар Ш. Руставели цlерагlча Гуржий драматически театро. Тбилисе хьайийлачa театральни студе дешаш бехийтар нагирхой. Хlаьта Грозне бисача артисташа уьттаьйр С. Шаншиашвили, А. Корнейчуке, С. Ведуева пьесаш. Тбилисе дийше баьнна студийцаш цlабаьхкача дикка чlоагlъелар театра коллектив. Цхьабокъда, Нохч-ГIалгIай театро кlоарга ца а тохкаш гуржий театра приемаш хьайийцикар. Къона театра шиьй сценически сурт кордара гlо дир нохч-гIалгIай кагирхоша ГИТИС-е деннаро. Иштта дикка хьакъахоллар театра 1936-чa шера Москве гастролашка хилар а. Цигара цlаккхаьчача театро оттайир В. Саилова «Зейнап», Х. Ошаева «Къовсам латтам баь» яха пьесаш. Цу спектаклаша гучадаьккхар коллективна гоьзал дикка лакхълаьлга, из реалистически психологически ворига оагlонаш чу а доаьхш вахара гlуленхаш дуьна гlерташ йолга.

Сийлахь - боккха Даймехкам тlама шерашка театро хьекхар турпала - патриотически пьесаш. Театра труппа екъаелар массехк бригадена. Уж театральни бригадеш республика юрташка, предприятешка концерташ, лоаца спектаклаш уьттаеш хилар.

1943-ча шера театрона елар Советски Союза Турпала Нурадилов Ханпаший цlи. 1957-ча шера дена Нохч - ГIалгIай театро шиьй болх дlахо бихьар. Театра коллективе баьхкар Ленинградски театральни институт чаккхьакхa къона актераш. Театро уьттаю С. Бадуева, А. Хамидова, Н. Музаева пьесаш. Театра репертуаро юкъе а СССР дукхаче къаьмий драматургий произведенеш, эрсий а дозалехьарча къаьмий а классика.

А. ИВАНОВ.

РЕДАКТОР
Т. А. ТЕБОЕВ.

Норильск — Дудинка яхача 120 километр хулача тундрерча трассе тохкамаш деш а Ярославски областерча Рыбински моторостроительни заводо дукха ха йоаннаш арахецад кийчьаь «Буран» маркегIа йола лай тlа гlолла лела керда машинаш. Керда мотороллер Гаьнарча Къилбаседа районашта лаьрхlа а. Мелла кlоарга лоа удле а новкъа гlолла а урллопаш йухаденахь а атта йохадуш а чу. «Буранаш», хьалхара партий укх шера декабрь бетта дlайоаьай тарга ялдаргаоьта.

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЮГОСЛАВЕРА ХОАМАШ

В. И. ЛЕНИНА БАЛХАШ — СЕРБСКОХОРВАТСКИ МЕТТАЛА

Дунен халкъашта юкъерча белхлой болама белградски Института цхьана сербскохорватски меттала В. И. Ленина сочиненей Бизза гуллам арахецадолалу «Югославия-публик» яха издательство.

Укх даь шера ленински балхий 40 томах латта издани кепатоха кийчъяза болх беш я 60 саг—Iилман белхлой, редактораш, переводчикаш юкъевола коллектив. Хlанз сербскохорватски меттала аьнха аьнна ерига шоаттъа том. Хlаьта царех 15 хlанз кепатоха мара ца езаш кийча я. Моттигерча кепайоазоно беча хоамагlа, Югославе эгара хьаллара В. И. Ленина сочиненей Бизза гуллам арахеца кийчбара дерриге балхаш укх гаргагlарча шиа шера даь дарддолаш да.

ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШ ЧIОАГIЪЛУ

Югославе общественности кепайоазонца шерва отклонаш хьовьйир 1972 шера ноябрь бетта юкъе Югославе промышленни предприятеши кхыйола объекташи хьалъечен цхьа вехонстоукционен цхьаи экономически технически гlулакхаш ледалара дьакъехьа СССР-ни СФРЮ-нех юкъе Белграде хьоча соглашене.

«Советски оагlоно хьаккайкадьд кредитах вайна 36 йоккхача энергетически металлургически объекташа лаьрхlа машинаши оборудовании яла кийча ше хилар язду «НИН» яхача кlиранна цкъаза арадуьлача белградски журнало. Боккхача доархlаме да кредит далар хечага дилача энергетикен бедала базен дукхагlа дегlайоалара оттаьа вай программа кхоачашъе йолаярпа кийслуш хилар. Советски промышленни оборудованш, — белгалдоакх журнало, — эгара лакхагlа йолча дунен стандартий боараме я».

Соглашене тlа дувцараш хьалхагlа халкъа эша товараш къастагlа дарча нийслуча боарамагlа дегlадарца ца ухаш хинна вай мехка промышленноста спефицития доакъош да, — белгалдоакх «Ослобожденье» яхача сараевски газето. — Юкъе яь соглашени — Советско - югославии экономически бувзамаш дегlадоаладара дакъе баькха керда боккха гlаъ. «Боккъонца хила ма доагlара а хила хьакъ долаш а да, — язду новосадски «Дневнико», — СФРЮ-нех СССР-ан юкъера товарооборот дlахо шеркара цо иза болаш чиниr тохаргьа аьнна хеталалар».

ЮГОСЛАВЕ БЕРАША — ВЬЕТНАМЕ БЕРАШТА

«Динар — Вьетнама бераштa» яхаш шерре кампании йолаеннай Югославе школашка гимназешкаш. Берригача мехка ахча гулдеш дар бераш шоай хаьарча вьетнамски бераштa, американски агрессоргальара зулам баьннараштa материални новкъостал дара. Ноябрь бутт боьлца хилар из солидарноста кампании. Бетта тlехххьарча айкахь 12 сахьат дьалча ерригача югославски школашка митингаш хилар вьетнамски бераштa новкъостала гулдаьча ахчен хьакъехьа учениказаш рапорташ телаш.

ЭВМ СИСТЕМА

Городе Загребе болх бе йоласинай моттигерча политехнически институте хьайийлла СФРЮ йоккхагlйола электронно - вычислительни центр. Хорвате кхыча городашкарча — Риекерча, Сплитерча, Осиекерча — вычислительни центраша юваленна я из. Дукха Iилма-тохкама балхаш дара промышленни предприятей заказаш кхоачашдара эша хьалаш кийчаьа электронно-вычислительни система.

Электронно - вычислительни центр хьайийллай дукха ха йоацаш городе Любляне а — Словене столице. Шийна еша 15 программа къоастиюлургьа перлача центрага цхьан хана.

«ДИКАЛА ЗНАК» ЮКЪЕЙОАЛАНЬЙ

Арахецача продукце цкъал лакхьар дукха доаттабеча къовсама шу да аьна хьакхайкадьд Югославе ер шу. Цу кампанена юкъехкай мехка дукхагlа йола промышленни продприятеш. Дикала дешашта хетаян яр Югославе ерригача республикашкарен автономни областашкарен баьхкача 250 совгlча специалистaша дакъа а лоацаш дукха ха йоацаш Нови-саде хинна совещани.

Промышленни изделешта лаьрхlа къастта «Дикала Знак» юкъейоалае аьнна предложени тlайцар совещане дакъа лаьцараша. Иштта оттадаьд тlехдика мара продукци яра да хецача предприятешта къастта республикански общинни призаш телта. Изделеш тlехдика хилярах уж ашaш бераштa гешам душ йола эмблемаш я цloarlаш.

Белград.

А. ШЕРСТЮК,
АПН соб. корр.

ДIАХО НИКЪ БЕШ Я «АППОЛОН-17»

НЬЮ - ЙОРК, 9 декабрь. (ТАСС). Лаьттангара Беттага кхачачалца болча накъех ах сохьгlа баь баьннаб космонавташ Сернан, Шмитт, Эванс тlаболa «Аполлон-17» яха космически кема.

Кема хьуча накъъо товенторешш коррекци яьй 8 декабре сарахье (московски ханах).

Бетта тlехен тlа Iолаьна беваш бола космонавтийн Сернаци Шмитти тахан сохна бетта хабиде дlачубаьннаб цу чуоча системаша болх миштa бу хьажа. Хьагучадаьнначох, ерригa температура вlаштlехьа я дьаттаццарча радио- [illegible]

Московски хенах [illegible] эттlагlчох ах хьалча космонавташа салоlа эргlанара за дlайолаьнаь.

Цул хьаллагlа салоlаш хинна ха хьетlаоттале хьалхагlа наб хьетийта таблеткаш ца мелча боалаьзар космонавтий, хlана аьлча цул хьалхагlа наб во ялу хаш лаьхкьам хинаб уж.

Аэронавтикий космически ере тlайкаре ламанта йолча къаьам управлене специалисташа белгалдоах, Iилмахо-геолог волча Шмитта кема тlера чlорагlа доаpдlаше Iилман информаци, хьастта а [illegible]

[illegible]

Хlана Японе юьлгlа лаьрхlа «Когай» яха доаш гонахьара фо бlенху яхкага да.

Мехка промышленни уттамна цхьайна гонахьара фо бlехдалара боккха кхерам эттаб, хlана аьлча оуакъана тlехьабаьннача предприятей даьша очистни гlирсаш хьалдара кхоачамболлаш средствашъ хlа ца йохийтандаь.

Цхьайолча японски городашка атмосфера бlехьалена боарам мегийтача норман тlехьаьннай. Нохкалча промышленни центраштa кхера сотьалеш дlатуросч хlоцца бlехдеча, Iомайша саг дуьчаш, химически заводий турбашка гlолла аратуьс серисти ангидрид. Из баьхьа долаш ураз дийна Минаматера чаьхьрай луьцараш, берашъ вйне худ, ясмах нах боа.

Гонахьара среда бlехъяра дукхалара болаш берригача мехка гlолла дlаберзаш хетт. Дукха ха йолцаш Осаке митинге даккь доацаш хиначa 10 эзар саге, промышленноста сецьволаш хадалаш дlайхуьсача бlехача хlиназ Iадайн кхьда магинии дорар дlадехеш резолюци тlейхай.

СУРТА ТIА: Кагаве префектура чаьхьарий доахараш химически заводашта хий бlехьлара протест ден ба.

Джапан Пресс—ТАСС сурт.

Газет арадуьйла оршотан, шот, кхаьрго денога

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 ДЕКАБРЬ I ПРОГРАММА

16.00 — Передачай программа. 16.05 — Таллин — Iиаме. «Оптика-72» яхача выставкера репортаж. 16.35 — Дешарвеша. Къонабарий творчество. 17.30 — Телевидени Волгоградски студе передача. 18.10 — Миллионий ленински университет. «Белхлой классии ахьерлаьца хьаьегlо — советски обществаа политически лаьда». 18.40 — Телевидене Волгоградски студе передача. 19.00 — Воьбоьла телевидени. Фигурни соьлжаш хаьхьара йола дунен халкъьашта юкъера яхь. Хаьхераш. Ленина цlерагlча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. 21.00 — «Хоа». Информационни программа. 21.30 — Кагий нах. 22.05 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.00 — Передачай программа. 18.00 — Республикански тееиний театро «Шайтlа [illegible]» яха спектакль (нохчий меттала). 18.30 — Документальни фильм. 19.00 — Нохч-ГIалгIай чу гlолла. Информационни программа (эрсий, гlалгlай меттала). 19.30 — Киножурнал. 19.30 — Шоаша, ахьалнах (нохчий меттала). 20.00 — Шоаша, беваш. 20.10 — Дунен халкъьашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 20.35 — Телевизионни фильм. 20.45 — «Чечингстройтрансе» объединене художествени самодеятельноста концерт. 21.15 — Передачай программа.

11 ДЕКАБРЬ I ПРОГРАММА

16.00 — Передачай программа. 17.00 — Нах хьетама хьебарах йола беседа. Телевизионна хьамалий школе йола передача. 17.30 — Телевидене Волгоградски студе передача. 18.10 — Йохаргйоаш Союз. Татарски АССР. 18.40 — Телевидене Волгоградски студе передача. 19.00 — Воьбоьла телевидени. Фигурни соьлжаш хаьхьара йола дунен халкъьашта юкъера яхь. Шоаш молаш йола программа. Маlаьна Ленина цlерагlча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. 21.00 — «Хоа». Информационни программа. 21.30 — Фигурни соьлжаш хаьхьара йола дунен халкъьашта юкъерча яхьех йола трансляци дlахо яьхьар. 22.00 — Воьбоьла телевидени. Футболах лоьза дунен халкъьашта юкъера вlашагlкхетар. Германе Федеративни Республикера передача. 23.45 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.35 — Передачай программа. 18.00 — Спортивни хроника. 18.10 — Дешарвешта йола фильм. 18.30 — Кагирхошта йола передача (нохчий меттала). 18.40 — Киножурнал. 19.10 — Нохч-ГIалгIай чу гlолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.30 — Хоамаш, реклама. 19.35 — Шоаш, беваш. 19.45 — Саг, общество, закон. 20.05 — «Пионнес Огневого» яха художествени фильм. 21.30 — Передачай программа.

РАДИО

10 ДЕКАБРЬ

[illegible]

11 ДЕКАБРЬ

[illegible]

ХАОТТАМ

Тахан республика гlолла Грозне хуьналун морхаш а йолаш, дохдала йоачаш а йоаш, бa-бача оагlоналхьа мух а хьалхаш хьа хиле а багийн температура 4 градус шелалгара 1 градус йовхагга хийчаш хила а таглу. Кхоана лоаман моршаш а йолаш, кхьа-кхьа сагa а хиле, кхоанашйола моттигашка доаш а доаллаш, кlаьнт-духха мо а белхаш, ба-бача оагlоналхьа гlийло мух а хьалхаш за хиле а дегара температура бийсашка 3—8 градус шелалгара йоладеш деношка 3—8 градус йовхал йолаш хила а таглу.

Метеостанци.

РЕДАКЦИЕ АДРЕС: [illegible] г. Грозный-51. Ленина урам 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; [illegible] — 3-20-11; [illegible] — 3-34-38; [illegible] культуре отдела — 3-01-49; промышленноста отдела — 3-42-30; [illegible] отдела — 3-20-36; [illegible] отдела бухгалтери — 2-20-71.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революци проспект 7/64.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: [illegible], г. Грозный, ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-20-11; [illegible] — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-01-49; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-36; отдела писем и бухгалтерия — 2-20-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/64.

[illegible] Заказ № 10746